OKRAJNA
ŠTUDIJSKA KNJIŽ.
GORICA
SOLKAN

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto IX. - Štev. 112 (2422) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. TRST, torek 12. maja 1953 Cena 20 lir

Prispevajte za
Dijaško Matico

NOVA RIMSKA VOLILNA IZSILJEVALSKA AKCIJA

De Gasperi grozi s fašizmom če ne dobi Tržaškega ozemlja

V intervjuju reviji „U. S. News and World Report" pravi De Gasperi, da bo fašizem prevladal, če ne bodo pokazale zahodne države „več razumevanja za STO" - Rimski kompromis" - etnična črta - Izsiljevanje tudi z balkansko pogodbo in evropsko vojsko

(Od našega dopisnika)

RIM, 11. — «Fašizem ima samo eno možnost, da prevlada v Italiji — če bi mu namreč pomagale ostale zahodne države z nezadostnim razumevanjem za vprašanje Tržaškega ozemlja». Tako je dejal De Gasperi v daljšem intervjuju, ki ga objavlja danes ameriška revija «United States News and World Report». (V skoraj popolnem besedilu intervjuju, ki ga je za italijanske potrebe objavila poluradna agencija ANSA, je ta stavek izpuščen).

Iz intervjuja posnemamo še naslednjih nekaj izjav:

Na vprašanje: «V izdelovanju načrtov za obrambo Evrope je general Ridgway zaskrbljen za Ljubljanska vrata. SHAPE bi želel, da bi se Italija pridružila balkanskemu vojaškemu sporazumu. Kakšno je italijansko stališče?» je De Gasperi odgovoril: «Naletel sem nad odpor pri svojem sosedu Titu. Mi ne moremo vstopiti v balkansko pogodbo, ne da bi bilo prej rešeno tržaško vprašanje. Naše javno mnenje tega ne bi sprejelo».

Dopisnik je nato vprašal: «Ali bo rešitev tržaškega vprašanja lažja po junijskih volitvah?». De Gasperi pa je odgovoril: «Bistvo spora bo ostalo isto. Rešitev ni odvisna od volitev, temveč od Tita». Na nadaljnje vprašanje: «Ali je mogoč kompromis?» pa je sledil odgovor: «Gotovo je kompromis mogoč in jaz sem ga tudi že predlagal: etnična črta, ki bi dala pretežno jugoslovansko ozemlje Jugoslaviji, pretežno italijansko ozemlje pa Italiji».

Sicer pa je De Gasperi izrazil upanje, da bodo na volitvah povezane sredinske stranke dobile «občutno večino» in tudi trdil, da novi volilni zakon nikakor ni v korist demokristjanski stranki (!), češ da bo imela manj poslancev kot doslej («pozabil» pa je dostaviti z znatno manjšim številom glasov) — in že to pravzaprav označuje vso demagoško neresnost njegovih izjav). O evropskih vprašanjih je menil, da je treba doseči sporazum med Francijo in Nemčijo, kajti «če imamo 80 divizij in spor med Francijo in Nemčijo, nimamo ničesar». O italijanskih vprašanjih pa je v glavnem govoril o izseljevanju in ugovarjal ameriškim opazkam, da je mogoče italijansko gospodarstvo toliko razviti, da bi zaposlilo znaten del brezposelnih. O morebitnem obisku v Washingtonu pa je menil, da bi rad odšel tja, ko bi ga povabili.

V rimskih političnih krogih so predvsem opazili dvojno funkcijo De Gasperijevega intervjuja, kot jo kaže že posebna priredba za italijanske potrebe. Medtem ko je v besedilu ameriškega tednika glavni poudarek na izsiljevanju glede Trsta in nekam priliznjeno obravnavanem vprašanju evropskega združevanja, ki godi ameriškim ušesom, je v italijanski priredbi na glavnem mestu zavzemanje za izseljevanje in za reševanje drugih italijanskih notranjih vprašanj z ameriško pomočjo, medtem ko je sicer neresna, toda v volilnem času vendarle dvorezna trditev o porastu fašizma zaradi nerešenega tržaškega vprašanja sploh izpuščena.

Resnejšim opazovalcem se zdi to izsiljevalsko slepomišenje s Trstom in fašizmom v dveh izdajah — dejansko v funkciji varanja tako italijanske kot ameriške javnosti — prav tako nemoralno kot smešno. Vsem je še dobro v spominu podobno izsiljevanje pred petimi leti — toda takrat s kominformovsko nevarnostjo. Ker v to letos nihče več ne verjame, se je morala pojaviti fašistična nevarnost, in nekdo je pripomnil, da utegne čez pet let fašizem — če v njegovo akutno nevarnost tudi v svetu ne bo nihče več verjel — zamenjati «partito della bistecca». Gre pa seveda tudi, za igro z ognjem — saj kdo je končno stalno razpihoval tržaško vprašanje in ob njem oživljal šovinistični imperializem? In če bi se letošnji trik posrečil — mar ne bi kmalu grozil Italiji fašizem, če ne dobi Libije, pa Malte, Tunisa, Nice, Abesinije itd. itd.? Taka je namreč De Gasperijeva logika.

Očitno je torej, da je Rim sprožil novo izsiljevalsko ofenzivo za Trst in da skuša v največji meri izkoristili bližnje volitve za zadovoljevanje svojih imperialističnih želja. Saj je bilo v tem razmeroma kratkem predvolilnem razdobju res slišati že marsikaj — od poziva Moskvi, naj pristane na tristransko izjavo, mimo izsiljevanj z balkanskim paktom (ki pravzaprav pomeni: dajte mi nekaj, če hočete, da me smete braniti) in raznih naročenih člankov v angleškem časopisju (prav danes se je našla nova moč: dopisnik «Daily Mirrorja» pripoveduje Angležem, da postajajo v Italiji nepriljubljeni zaradi Trsta) pa vse do glasov, da Italija ne bo hotela dati svojih kontigentov v evropsko vojsko, če ji ne podarijo Trsta in STO. Sicer je pa prav danes De Gasperi odpotoval na zasedanje ministrov evropske obrambne skupnosti v Pariz in kmalu po povratku bo imel toliko napovedovani govor 24. maja v Vittoriu Venetu (res škoda, da je 10. junij tri dni po volitvah).

Kar se pa fašizma tiče, je De Marsanich priskočil De Gasperiju na pomoč s člankom, v katerem med drugim trdi, da je demokracija za Italijo škodljiva, ker ne more ugodno rešiti tržaškega vprašanja. Pacciardi je sicer v soboto že vnaprej odgovoril, da to ni res, ker je italijanska demokracija postavila meje na Snežnik — toda to končno dokazuje, da gre samo za dva različna jezika, medtem ko je bistvo vedno isto — imperializem.

Med volilno kampanjo je postal nekam bolj delaven tudi papež, ki je že v nekaj zaporednih govorih pozival k večji socialni pravičnosti in k večjemu razumevanju za reveže. To je tudi vsebina današnjega njegovega govora delegaciji državnih uradnikov, ki jim je še precej na dolgo priporočal, naj ne zapravljajo uradnih ur za klepetanje in še manj za kvantanje.

Medtem je bila preklicana stavka bančnih nameščencev, ki bi morala biti od 12. do 15. maja. Zato pa bodo dva dni stavkali davčni izterjevalci.

A. P.

KOMENTAR „BORBE"

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 11. — *Tržaško vprašanje je ponovno na dnevnem redu. Jugoslovanska javnost je to tudi pričakovala, kajti pred vsakimi volitvami bo italijanski uradni krogi izkoristili to vprašanje za nova izsiljevanja zahodnih velesil in za povečano gonjo proti Jugoslaviji. Na ta način je italijanska vlada najprej izsilila tristransko deklaracijo, za tem pa upravo v coni A. Toda ni uspela in tudi ne bo uspela Brisiliti Jugoslavijo k pristanku na nepravilno rešitev tržaškega vprašanja.*

«Pred sedanjimi volitvami v Italiji — ugotavlja nocojšnja «Borba» — se ponavlja stara igra. Ponavljajo se izjave razlnih odgovornih italijanskih krogov, katerim načeluje predsednik vlade De Gasperi. Resnici na ljubo moramo priznati, da je v zadnji De Gasperijevi izjavi, če jo gledamo površno, občutiti nekakšno dobronamernost. Toda to je samo površen vtis.

Dejansko De Gasperi ne odstopa od tristranske deklaracije, od politike izsiljevanja in intrig, od politike, ki ne more dati pozitivnih rezultatov. Poleg tega, da se s pomočjo Sovjetske zveze oživi tristranska deklaracija, je breznačelna politična igra, v katero se lahko zapletejo italijanski politiki, ki pa ne more škodovati Jugoslaviji, kajti Jugoslavija se zaveda svojih pravic in obveznosti v sedanjem mednarodnem položaju.

Sedanja politika Jugoslavije — poudarja «Borba» — na stalnih, poštenih, jasnih in v mednarodnih odnosih dobro znanih načelih. Zadnja De Gasperijeva izjava «United States and World Reportu», nadaljuje «Borba», dokazuje, da De Gasperi nadaljuje staro, dobro znano politiko. Trditev De Gasperija, da pride lahko fašizem v Italiji ponovno na oblast, če zahodne sile ne pokažejo dovolj razumevanja za tržaško vprašanje, je ne samo smešna, temveč predstavlja tudi ponoven poskus izsiljevanja zahoda s fašističnim strašilom».

Nasprotno, - ugotavlja «Borba» — prav način, kako De Gasperi obravnava tržaško vprašanje, in vsa gonja, ki jo v Italiji vodijo v zvezi s Trstom, daje podporo fašističnim silam v Italiji. Zato pada krivda za morebitni porast fašističnih sil v Italiji na De Gasperija in odgovorne italijanske politike, ki izkoriščajo vprašanje Trsta za razpihovanje šovinistične gonje».

«Izjava De Gasperija, da rešitev tržaškega vprašanja ne zavisi od volitev, temveč od Tita», dokazuje pomanjkanje želje italijanske vlade, da sporazumno z Jugoslavijo poišče pravilno rešitev. Etnična črta, na katero se De Gasperi sklicuje kot na svoj kompromisni predlog, in kakršno si zamišljajo italijanski krogi, — ugotavlja «Borba» — pa ni noben kompromis, temveč le striktna izvedba tristranske deklaracije».

«Jasno je - zaključuje «Borba» — da narodi Jugoslavije ne morejo sprejeti tristranske deklaracije v nobeni obliki, pa tudi ne v obliki «kompromisa». S takimi izjavami in stališčem ni mogoče rešiti tržaškega vprašanja. Za rešitev je potrebna iskrena in odkrita pot in prenehanje brezprincipialne politike izsiljevanja, intrig in pritiska».

B. B.

K. Popovič obišče Avstrijo

BEOGRAD, 11. — Jugoslovanski državni tajnik za zunanje zadeve Koča Popovič bo v kratkem vrnil lanski obisk avstrijskega zunanjega ministra dr. Karla Gruberja Jugoslaviji. Sodijo, da bo Koča Popovič obiskal Avstrijo v drugi polovici junija, ko se bo vrnil iz Londona, kjer bo prisostvoval kot član jugoslovanske delegacije kronanju britanske kraljice Elizabete.

Dullesovi razgovori z generalom Nagibom

Dulles je izjavil, da so ZDA za to, da se britanske čete «umaknejo v fazah» s sueškega področja - Nagib je poročal Dullesu o egiptovskih načrtih za obrambo Srednjega vzhoda

KAIRO, 11. — Ameriški državni tajnik Dulles je prišel danes v spremstvu Harolda Stassena z letalom v Kairo. Na letališču so ga sprejeli egiptovski zunanji minister Fawzi, ameriški poslanik Caffery in egiptovski poslanik v ZDA Hussein.

Na letališču je Dulles izrazil upanje, da bo njegov obisk prispeval k razjasnitvi nekaterih nesporazumljenj. Dodal je, da želi imeti od generala Nagiba neposredne informacije o skupnih vprašanjih, ki zanimajo obe žrtvi.

Popoldne je Dullesa sprejel general Nagib in po razgovoru je Dulles izjavil, da so ZDA naklonjene, da se britanske čete «umaknejo v fazah» s področja Sueškega prekopa. Dodal je, da bi bilo treba zadevo urediti tako, da se hkrati «zajamči trajna posobnost vojaških oporišč, zato da jih bo mogoče v primeru potrebe takoj uporabiti za obrambo svobodnega sveta». Dalje je poudaril, da je Eisenhowerjeva vlada mnenja, da je treba angleško-egiptovski spor glede sueškega področja rešiti tako, da se popolnoma spoštuje suverenost Egipta.

General Nagib pa je izjavil, da Dulles ni postavil nobenega predloga za ameriško udeležbo pri pogajanjih o Sueškem prekopu. Dodal je, da Egipt ne bi nikoli sprejel take ponudbe.

Pred razgovorom z Nagibom se je Dulles razgovarjal z ameriškim poslanikom in z drugimi funkcionarji poslaništva. Za tem je imel razgovor z egiptovskim zunanjim ministrom ob navzočnosti Harolda Stassena, ameriškega poslanika v Kairu in egiptovskega poslanika v Washingtonu.

Izvedelo se je, da je Nagib poročal Dullesu o egiptovskih načrtih za obrambo Srednjega vzhoda s pomočjo zahodnih držav. Ti načrti predvidevajo ustanovitev arabskega poveljstva z glavnim štabom na področju Sueškega prekopa. Ta načrt je bil pripravljen na konferenci zunanjih ministrov arabskih držav.

Zvečer se je Nagib ponovno sestal z Dullesom in pozneje se je ameriška delegacija udeležila večerje, ki jo je Nagib priredil njej na čast.

Vietnam in Laos protestirata zaradi razvrednotenja piastre

Poudarja se, da francoska vlada ni obvestila o tem svojem ukrepu vlad pridruženih držav - Škandal s prekupčevanjem z indokitajsko valuto - Danes se v francoski zbornici pričakuje ostra debata v zvezi s položajem v Indokini - «Timesov» komentar

PARIZ, 11. — Francoska vlada je znižala zakonito vrednost indokitajske piastre. Od danes je uradni tečaj deset frankov za eno piastro namesto sedemnajst.

Pariški tisk piše, da obstajajo «močni interesi», ki ovirajo zaključek indokitajske vojne, ker bi ta pomenila konec špekulacij, ki da jih hoče sedaj francoska vlada odpraviti.

V Saigonu se je sestala na izredni seji vietnamska vlada, da prouči položaj, ki je nastal z razvrednotenjem piastre. Po seji je ministrski predsednik Nguyen Van Tam podal tisku izjavo, v kateri pravi med drugim: «Ministrski svet je ugotovil, da pomeni razvrednotenje piastre odkrito kršitev dogovorov od 8. marca 1949. Postavljeni smo pred izvršeno dejstvo in smo prisiljeni podvzeti predvsem ukrepe, da preprečimo posledice. S Francijo se bomo potem razgovarjali. Takoj ko je izvedela za razvrednotenje, je vietnamska vlada poslala včeraj visokemu francoskemu komisarju v Vietnamu protestno pismo.

Na današnji seji je vlada proučila ukrepe za preprečitev povišanja cen. Nadzorovali bomo cene osnovnih živil in če bo potrebno bomo zopet uvedli strog sistem gospodarskega usmerjanja, ki je bil uveden v Indokini med vojno».

Na vprašanje kako je reagiral cesar Bao Dai ob napovedi razvrednotenja, je ministrski predsednik odgovoril, da je cesar ukazal vladi, naj podvzame vse potrebne ukrepe, «da se preprečijo posledice razvrednotenja, zlasti pa zvišanje cen in propast državnega gospodarstva».

Tako v vietnamskih kakor francoskih krogih v Saigonu ne odobravajo razvrednotenja. Priznavajo sicer, da bo to razvrednotenje v spodbudo za izvoz in bo pomagalo pridruženim državam nositi finančna bremena vojne proti Hočiminhu, dodaja pa se, da škoda presega prednosti, ker uvoz v veliki meri presega izvoz. Predvideva se zvišanje življenjskih stroškov tudi za sto odstotkov in potreba po močnem zvišanju plač funkcionarjem in francoskim silam v Indokini.

V Parizu izjavljajo, da so razvrednotenje odločili na podlagi pooblastil, ki jih ima francoska vlada v smislu konvencije od 8. marca 1949, in da so se o tem prej posvetovali s predstavniki pridruženih držav. Tudi laoška vlada je sklenila poslati protest francoski vladi. Vlada izjavlja, da ni bila o razvrednotenju prej obveščena.

V pariških uradnih krogih izjavljajo, da je bilo razvrednotenje potrebno, ker je zaradi dogodkov v Indokini nastala prevelika razlika med legalno vrednostjo piastre in njeno trgovsko vrednostjo, in da je bilo treba preprečiti razne sleparije in špekulacije. Pariški tisk posveča danes obširne komentarje razvrednotenju in piše, da bo Mayer naletel na resne težave, ko se bo tisti zopet začelo zasedanje narodne zbornice. Neodvisni levičarski list «Combat» hvali vlado, da je «napravila konec največjemu škandalu, kar jih je bilo od leta 1945». «Liberation» pa pravi, da vladin ukrep pomeni, da je vlada priznala škandal.

Gre namreč za trgovino z indokitajsko valuto, ki je imela umetno vrednost in nenormalen odnos do francoskega franka. (1 piastra za 17 frankov, dočim je bila prava vrednost 8,50 frankov za piastro), kar je nekaterim ljudem omogočilo, da so si napravili ogromno bogastvo, na drugi strani pa — kakor pišejo pariški listi — Hočiminhu, da oborožuje svojo vojsko.

Vrednost piastre jamči Francija. Hočiminh je v zasedenih krajih lahko prišel do piaster, s pomočjo piaster pa do dolarjev, z dolarji pa je kupoval v Hongkongu ali v Manili orožje in municijo. Tako vsaj piše «Franc Tireur». Isti list dodaja, da je Francija z umetnim vzdrževanjem lažne vrednosti piastre oskrbovala vojsko, proti kateri se že šest let bori, in da je ta odnos med piastro in frankom stal Francijo okoli 300 milijonov frankov letno.

Jutri se bo v narodni zbornici verjetno kaj več slišalo o škandalu s piastrami in morda tudi o ljudeh, ki se skrivajo za to afero, ki grozi, da bo zasenčila tudi samo diskusijo o tem, ali naj se vojna «internacionalizira», kakor svetujejo Američani, ali pa naj še dalje velja kot «notranja zadeva» Francije.

Bivši minister Mitterand je poslal ministrskemu predsedniku pismo, v katerem pravi, da «narodna zbornica ni še imela prilike, da bi dobila jasen vpogled v francosko politiko na Daljnem vzhodu, še manj pa da bi jo odobrila», in zahteva, naj se takoj začne debata o Indokini.

Današnji londonski «Times» piše, da ne bi bilo umestno spraviti zadevo vdora v Laos pred Varnostni svet, ker bi se Sovjetska zveza poslužila veta, arabsko - azijska skupina pa bi napravila vse mogoče, da se obsodi francoska politika v Indokini.

Isti list piše, da bo v prihodnjih tednih vlada v zelo težkem položaju, ko se bo v narodni zbornici razpravljalo o njeni politiki. Izdatki so presegli predvideno višino, dohodki pa padajo. Zadnji dogodki v Indokini, udarec, ki ga je Francija dobila v Tuniziji z bojkotiranjem občinskih volitev, nevarnost raztegnitve stavk v Franciji večajo nezadovoljstvo zbornice. List postavlja domnevo, da bi ta položaj utegnil dovesti do ustvaritve opozicijske politične koalicije, v kateri bi degolisti, ki so sedaj prosti, lahko imeli tudi svojo vlogo, čeprav se ne more še trditi, da se bodo ti združili v skupino, ter ni izključino, da se razdelijo med desnico in centrom in se s tem dejansko eliminirajo.

Churchill predlaga sklicanje „čim ožjega sestanka" velesil

Svoj predlog je izrazil med zunanjepolitično debato v spodnji zbornici - Nobenega komentarja v Washingtonu - Bojazen v Parizu, da gre za predlog nove Jalte z izključitvijo Francije - Churchill se zavzema za „večjo potrpežljivost" v Panmunjomu - Obširna izjava o Egiptu ob Dullesovem prihodu v Kairo

LONDON 11. — Danes popoldne je Churchill z daljšo izjavo začel napovedano zunanjepolitično debato v spodnji zbornici, ki so jo že dalj časa z zanimanjem pričakovali, zlasti se, ker so se zadnje dni razširile vesti, da bo Churchill med njo predlagal sestanek velesil. Spodnja zbornica je bila polna poslancev in občinstva, v diplomatskih ložah pa so sedeli predstavniki 21 držav.

Churchill je res predlagal konferenco velikih; dejal je, da bi bilo treba «brez daljšega odlašanja» sklicati konferenco «najvišjih mogočih preedstavnikov» največjih držav. Kočljivo vprašanje števila velesil (konferenca petih bi zahtevala tudi navzočnost predstavnikov pekinške Kitajske) je Churchill obšel z izjavo, da bi naj bila konferenca predstavnikov velesil «omejena na čim manjše število držav in oseb» in da bi jo morala označevati «primerna mera neuradnosti in še večja mera zasebnosti in rezerviranosti»; poleg tega dela konference ne bi smel ovirati «absurden dnevni red».

«Morda — je nadaljeval Churchill — na takem sestanku ne bo mogoče doseči hitrega in konkretnega sporazuma; morda bi pa udeleženci le spoznali, da je mogoče storiti kaj boljšega, kot uničiti človeški rod». Dodal je še, da ne razume, zakaj bi se bilo treba bati podobnega poskusa. Pri teh beseda je vsa zbornica ploskala.

Churchill je nato obširno govoril o odnosih z ZSSR in dejal, da ima pravico do «gotovosti, da se, v mejah človeške možnosti, ne bodo ponovili strašni dogodki hitlerjevskega napada», vendar pa bi morala razumeti, da «varnost Rusije in istočasna obramba svobode v Zahodni Evropi ni nerešljivo vprašanje». Zaradi tega bo Anglija sicer poskušala storiti vse, da se njeni odnosi z ZSSR izboljšajo, ne bo se pa odpovedala svojim obveznostim, tudi ne do Nemčije, obenem pa bo poskušala storiti vse, da «delavnost NATO ne bi preprečila notranjega razvoja v ZSSR». Churchill je sploh poudaril, da je notranji razvoj v ZSSR zanj važnejši kot razvoj sovjetske zunanje politike.

Vendar je «spremenjeno stališče Kremlja» po Churchillovih besedah najvažnejše dejstvo zadnjega časa. O možnosti pomiritve med Zahodom in ZSSR pa je dejal, da «bi bilo zgrešeno misliti, da ni mogoče doseči ničesar brez sporazuma o celotnem položaju», kajti «mir na Koreji in sklenitev pogodbe z Avstrijo lahko znatno popravita mednarodni položaj; ni treba že a priori izključevati drobnih ali delnih rešitev».

O Koreji je Churchill dejal, da je prvi cilj sklenitev premirja in da bi bil nadvse srečen, ko bi bilo zaenkrat mogoče doseči premirje in ustavitev sovražnosti. V primerjavi z ameriškim stališčem je zanimivo Churchillovo mnenje, da glede vprašanja vojnih ujetnikov ni več načelnih nasprotij, temveč da obstajajo le še «nesoglasja o metodi» in da obe stranki pri pogajanjih popuščata. Churchill je dejal, da je treba nove kitajsko-korejske predloge proučiti «potrpežljivo in s simpatijo» in dodal: «Nikakor ni potrebno misliti, da ti predlogi ne bi mogli služiti kot osnova za sporazum».

Glede položaja na Daljnem vzhodu se je Churchill dotaknil tudi Indokine in dejal, da je po njegovih informacijah položaj mani resen, kot se je bilo mogoče bati v prvem trenutku; zdaj se «zaradi francoskih ukrepov in zaradi deževne dobe» obeta večmesečni zastoj. O francoskem nasprotovanju predlogom, da se laoško vprašanje predloži OZN, pa je menil, da bi morali Francozi, «če hočejo obdržati sami odgovornost za položaj», podvzeti «resnejše ukrepe», na primer podaljšanje vojaškega roka na dve leti.

Po obljubi, da se angleška vlada ne bo izneverila obveznostim, ki jih ima do Nemčije, je Churchill napovedal, da bo kancler Adenauer med svojim bližnjim obiskom v Londonu dobil zagotovilo, da «njegova dežela ne bo žrtvovala» in da bo še nadalje odločala o svoji usodi «v okviru sporazumov z deželami NATO». Churchill je dejal, da je Nemčija današnji glavni evropski problem; glede ureditve odnosov med Nemčijo in ZSSR pa je predlagal rešitev po vzorcu locarnske pogodbe iz leta 1925 (med Nemčijo in Francijo).

Velik del svojega govora je Churchill posvetil Egiptu, gotovo tudi v zvezi z dejstvom, da je prav danes prispel v Kairo ameriški zunanji minister Dulles. Dejal je, da Anglija ne priznava odpovedi pogodbe iz leta 1936 (o sueškem področju), da pa je vedno pripravljena na pogajanja. Izrazil je tudi mnenje, da poskušajo Nagib in njegovi sodelavci («novi diktator in njegovi prijatelji», je dejal Churchill, ki v govoru tudi sicer ni skrival svojega nerazpoloženja do človeka, ki je vrgel Faruka) pridobiti popularnost s protiangleško propagando in da «nekateri grozeči stavki v zadnjih Nagibovih govorih najbrž pomenijo željo, da bi napravili čim večji vtis na Dullesa še pred njegovim prihodom».

O stališču ZDA do sueškega vprašanja je Churchill dejal, da je angleška vlada «prišla do določenih sklepov» z bivšo Trumanovo upravo glede pogojev pogodbe z Egiptom o Suezu; po Eisenhowerjevem prihodu na oblast je bilo vprašanje znova proučeno in prišlo je do novih sklepov — o teh pa je Churchill dejal, da ne more razkriti, podrobnosti. O pogajanjih samih je rekel, da bi Anglija obnovila pogajanja, če bi to hotel Egipt, in to morda tudi s sodelovanjem ZDA, da pa do takrat ni mogoče pričakovati nobene pobude z angleške strani. Če bi pa egiptovska vojska (ali «saboterji») ponovno napadla angleške čete na sueškem področju, je dejal Churchill; «ne bi Anglija imela druge izbire, kot da se brani».

Po Churchillovem govoru je posegel v debato najprej bivši laburistični minister Philip Noel Baker, ki je poudaril, da bi bilo primerno, ko bi pogajanja z Egiptom ostala na sedanji mrtvi točki, poslali v Kairo kakšnega angleškega ministra, ki bi se posvetoval z Nagibom «in poiskal z njim rešitev, ki bi jo Egipčani lahko iskreno sprejeli». Opozoril je, da vojaška oporišča kaj malo veljajo, «če manjka dobra volja». Nasprotno pa je konservativni poslanec Fitzroy MacLean zahteval, naj se z Egiptom ne sklene sporazum, če bi naj to bil «slab sporazum», in naj ostanejo angleške čete na sueškem področju.

Bivši laburistični vojni minister John Strachey pa je kritiziral ameriške predstavnike na pogajanjih v Panmujomu, ki se izgubljajo v podrobnostih in opozoril na neizogibno neugodno reakcijo med javnim mnenjem, ki bi se pojavila, ko bi bila pogajanja za premirje prekinjena.

V diplomatskih krogih v Londonu so nekateri izrazili mnenje, da je glavni razlog za Churchillov predlog o sestanku velesil bojazen, da ne bi prišlo do dvojnega sestanka ali vsaj pogajanj med ZDA in ZSSR ob izključitvi Anglije.

V Washingtonu je predstavnik državnega tajništva izjavil, da zaenkrat nima nobenega komentarja k današnjim Churchillovim izjavam v spodnji zbornici. Dodal je, da ne ve, ali je bilo državno tajništvo že poprej obveščeno o Churchillovi želji, da bi se čimprej sestali predstavniki velesil.

Predsednik ameriške senatne komisije za zunanje zadeve Alexander Wiley je izjavil, da se mu ne zdi, da bi bila konferenca, ki jo predlaga Churchill, «škodljiva», dodal pa je: «Na drugi strani pa ne vidim, kako bi lahko takšna konferenca dala dobre rezultate, razen če ne bi Kremelj pokazal dobrih in odločilnih znakov volje po sodelovanju». Wiley je dodal, da osebno podpira vsako pobudo, ki bi lahko prepeljala svet iz sedanjega položaja.

Iz Pariza poročajo, da so se v krogih francoskega zunanjega ministrstva vzdržali vsakega komentarja. V političnih krogih pa se vprašujejo, ali ni predsednik angleške vlade s predlogom «čim ožje» konference mislil na povratek k metodam Jalte, ko je bila Francija izključena od pogajanj med ZDA, Rusijo in Velikim Britanijo. V istih krogih sodijo, da je sovjetska vlada dala angleškemu veleposlaniku v Moskvi nekaj konkretnih namigov glede vprašanj, o katerih je pripravljena razpravljati.

Indonezijski predstavnik pri OZN dr. Tjondronegoro pa je dejal, da je Indonezija že predlagala konferenco, ki je bila omejena samo na Eisenhowerja in Malenkova, in da je ta predlog tudi sporočila glavni skupščini; takrat je voditelj indonezijske delegacije Palar poudaril, da bi to «odstranilo zapletljaje, ki bi nastali zaradi angleškega sodelovanja in zaradi zahtev Kitajske in Francije, da tudi nista izključeni od razgovorov».

V bonnskih uradnih krogih so sprejeli Churchillov govor zelo ugodno, zlasti pa besede o zagotovilih Adenauerju.

V Beogradu 9 cm snega

LJUBLJANA, 11. — V zadnjih dneh je temperatura v Sloveniji zelo padla. Dva dni zaporedoma je padal sneg, prvič v planinah, nekako do višine 1.000 metrov, včeraj pa celo do 500 m. Sneg je v nižjih predelih sicer hitro skopnel, povzročil pa je precej škode v sadovnjakih. Zaradi padlega snega je temperatura ponekod izredno padla, saj so zabeležili v Planici minus 7 stopinj, v Slovenjgradcu minus - stopinjo, v Mariboru —5 stopinj, in v Ajdovščini —1 stopinjo. Zaradi slane, ki se je pojavila v zadnjih dneh skoraj po vsej Sloveniji, so bili precej prizadeti vinogradi, sadovnjaki in vrtovi. Metereološka služba predvideva za nocojšnjo noč močno slano. V zvezi s tem je sekretariat za kmetijstvo LR Slovenije opozoril vse poljedelce, naj store vse, kar je v njihovi moči, za zaščito poljskih pridelkov pred slano.

Tudi po vsej ostali Jugoslaviji so zadnje dni zabeležili padec temperature v mnogih krajih, pa tudi mraz in sneg. Nocoj je sneg padel ne samo po višinskih predelih, temveč tudi v nižinah, kakor v Beogradu in Sarajevu, kjer je bilo zjutraj okrog 9 cm snega. Mraz je prizadejal škodo zlasti po sadovnjakih, vinogradih in vrtovih. V najvažnejših žitnih področjih Jugoslavije pa mraz ni povzročil večje škode.

Mali obmejni promet med Avstrijo in FLRJ

LJUBLJANA, 11. — Danes se je zažel mali obmejni promet med Jugoslavijo in Avstrijo v smislu gleichenberške ga sporazuma in razgovorov v Mariboru. Po tem sporazumu lahko dvolastniki zemlje prekoračijo mejo in obdelujejo svoja zemljišča na nasprotni strani v času od sončnega vzhoda do sončnega zahoda.

NOVI DELHI, 11. — Po tri tedne trajajoči razpravi je indijski parlament sprejel od vlade predloženi osnutek zakona o nacionalizaciji blizu 20 zasebnih letalskih družb.

Tudi v nedeljo Tunizijci bojkotirali občinske volitve

TUNIS, 11. — Včeraj so se nadaljevale občinske volitve v Tuniziji. Glasovali so v 25 mestih. Udeležba pri volitvah je bila majhna, ker so Tunizijci volitve bojkotirali. Preteklo nedeljo so volili v 32 mestih in tedaj se je volitev udeležilo samo 20 odst. vpisanih volivcev.

Uradno poročilo pravi, da se je volitev v vseh občinah udeležilo okoli 40 odst. vpisanih volivce. V Souxe je glasovalo samo 8,5 volivcev, v treh občinah pa so morali volišča zapreti, ker ni bilo tuniških kandidatov. V Souxe so bile vse arabske trgovine zaprte v znak protesta proti volitvam.

PORT ARTHUR (Ontario), 11. — Ameriška tovarna ladja «Henri Soeinbrenner», ki je vršila službo v Gornjem jezeru, se je danes potopila. Od 31 mož posadke se jih je rešilo samo 8.

KONFERENCA ZA AVSTRIJO SKLICANA ZA 27. MAJ

Zahodne velesile opuščajo «skrajšano besedilo» pogodbe?

LONDON, 11. — V spodnji zbornici je angleški državni minister Selwyn Lloyd v odgovoru na vprašanje bivšega laburističnega državnega podtajnika Daviesa naznanil, da je Anglija predlagala, naj se 27. maja sestane v Londonu konferenca štirih namestnikov za Avstrijo.

Lloyd je pojasnil, da je po razgovorih med Washingtonom, Parizom in Londonom in na zahtevo angleškega predstavnika Geoffreya Harrisona (ki bo predsednik prihodnjega zasedanja) glavno tajništvo konference namestnikov danes razposlalo vabila za sestanek v sredo 27. maja. Lloyd je tudi dejal, da vabilo ne vsebuje nobenih pogojev. V londonskih diplomatskih krogih razlagajo to pojasnilo tako, da zahodne velesile morda ne bodo več zahtevale, naj služi kot osnova za razgovore tako imenovano «skrajšano besedilo» pogodbe.

Če bo ZSSR sprejela vabilo, jo bo verjetno predstavljal novi veleposlanik v Londonu Jakob Malik. Zadnja konferenca namestnikov je bila februarja v Londonu in ni dala nobenega rezultata; doslej so imeli namestniki že 206 sej.

V Washingtonu so sporočili, da se bodo ZDA udeležile sklicanega sestanka namestnikov in da je ameriški delegat «dobil navodila, naj stori vse, da bi prišlo do pravične rešitve avstrijskega vprašanja».

Predstavnik državnega tajništva je dodal, da bi pristanek ZSSR na sklenitev avstrijske pogodbe «utegnil pomeniti dokaz iskrenosti in miroljubnih namenov ZSSR».

Malik v Londonu

LONDON, 11. — Novi sovjetski poslanik v Londonu Malik je danes prišel v London.

Malik je ob prihodu takoj odpotoval z avtomobilom v sovjetsko poslaništvo in ni hotel dati nobene izjave navzočim novinarjem.

Bonnski dogovori zopet pred ustavnim sodiščem

BONN, 11. — V imenu opozicijskih poslancev je svetovalec socialno demokratske stranke za ustavna vprašanja dr. Arnat poslal danes vrhovnemu sodišču v Karlsruhe zahtevo, naj prekine postopek za ratifikacijo bonnskih in pariških dogovorov, s poudarkom, da te pogodbe kršijo nemško ustavo.

Kakor je znano, je spodnja zbornica (Bundestag) že ratificirala omenjene dogovore, meltem ko se zgornja zbornica (Bundesrat) še ni izrekla. Če bi ustavno sodišče odredilo prekinitev postopka na podlagi utemeljitev opozicije, ne bi imela vlada druge poti kot spremeniti ustavo. Toda tudi s tem bi nastale težave, ker bi taka sprememba zahtevala pri glasovanju dvotretjinsko večino, s kakršno pa Adenauer ne razpolaga. Zavrnitev socialno demokratske zahteve pa bi pomenila konec dolge borbe za ratifikacijo omenjenih dogovorov in s tem bi bila odstranjena zadnja ovira, zato da predsednik Heuss podpiše dokumente o ratifikaciji.

V svoji zahtevi pozivajo poslanci opozicije ustavno sodišče, naj se izreče, ali je potrebno, da tudi Bundesrat odobri dekrete o ratifikaciji bonnskih in pariških dogovorov.

Danes popoldne je kancler Adenauer odpotoval v Pariz. Pred odhodom je izjavil, da se bo v Parizu bavil s posarskim vprašanjem in da se bo pozneje v Londonu sestal s Churchillom.

Predsednik ustavnega sodišča je nocoj izjavil, da ni mogoče predvidevati, kdaj se bo ustavno sodišče izreklo o rekurzu proti ratifikaciji bonnskih in pariških dogovorov. Dodal pa je, da se bo prvi oddelek, ki je pristojen v tej zadevi, sestal že jutri, da raz pravlja o postopku. Dodal je, da bi lahko nastale težkoče, ker isti oddelek pripravlja sedaj proces proti kominformistični stranki Zahodne Nemčije, glede katere zahteva vlada, naj jo postavijo izven zakona. Če bi se sodišče odločilo, da ima rekurz socialnih demokratov prednost, bi se zadevna razprava lahko začela kakih petnajst dni po binkoštih.

V PANMUNJOMU nobenega napredka

TOKIO, 11. — Včeraj je general Nam Il odgovoril v Panmunjomu na nekatera vprašanja delegacije Združenega poveljstva ter je vztrajal, naj se vprašanje usode ujetnikov, ki se protivijo repatriaciji, odloča na konferenci, ki naj se sestane po sklenitvi premirja. Nam Il ni odgovoril na vsa vprašanja, izjavil pa je, da bi v primeru nasprotij v komisiji petih nevtralnih držav odločala večina.

Danes so nadaljevali razpravljanje o predlogu kitajsko-korejske delegacije, o katerem se niso še sporazumeli. General Harrison je vprašal nasprotnike, ali imajo kakšen drug predlog glede ujetnikov, ki se protivijo repatriaciji, za primer, da se na politični konferenci ne bi mogli sporazumeti. Dalje je Harrison vprašal, pred kom bodo odgovorni poveljniki vojaških enot petih nevtralnih sil; prav tako je vprašal pojasnila glede stroškov za ujetnike, ki jih bodo izročili nevtralni komisiji, in glede potnih stroškov za njihovo repatriacijo. Vprašal je tudi, kakšne ukrepe b

Globoko zajmi tudi tam, kjer vir ti je veselja in pomni, da življenje ni pobožna tiha želja....
LJUD. POLJANEC

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, torek 12. maja
Pankracij, Stojmir
Sonce vzide ob 4.38 in zatone ob 19.25. Dolžina dneva 14.47. Luna vzide ob 3.37 in zatone ob 19.04.
Jutri, sreda 13. maja
Servacij, Jasna

S SINOČNJE SEJE IZVRŠNEGA ODBORA OF

SOCIALISTIČNA JUGOSLAVIJA največje jamstvo naših pravic

Oblasti so dolžne zaradi toče prizadetim kmetovalcem nuditi vso potrebno pomoč

Na svoji sinočnji redni seji je izvršni odbor Osvobodilne fronte razpravljal o politični situaciji, ki jo je obrazložil predsednik glavnega odbora tov. Franc Stoka. Po obširni diskusiji je izvršni odbor odobril spomenico slovenskih županov in občinskih svetovalcev, ki je bila sprejeta dne 19. aprila t. l. z zahtevami:

da se izvolijo predstavniki ljudstva v upravna telesa cone, medtem naj se imenuje za predsednika cone domačin, za podpredsednika cone pa Slovenec, v conskem upravnem odboru, naj se imenuje sorazmerno zastopstvo Slovencev;

da se izvedejo vse ostale v spomenici naštete zahteve glede šolstva, glede zastopstva Slovencev v raznih oblastveno imenovanih odborih in komisijah ter glede prenehanja premeščanja slovenskih uradnikov v Italijo.

V zvezi z napadi raznih političnih skupin, med katerimi prednjačijo kominformisti in Agnelettova SDZ, na vodstvo Osvobodilne fronte glede tržaškega vprašanja pa so člani izvršilnega odbora v svojih izvajanjih ponovno soglasno poudarili stališče OF, da je ustvaritev STO možna le s potrebnimi jamstvi za njegov obstoj in za uresničenje demokratičnih načel mirovne pogodbe. Takšna jamstva pa tržaškim Slovencem v največji meri nudi le naša matična država Jugoslavija, ki jih kot napredna socialistična država nudi hkrati tudi vsem tržaškim demokratičnim množicam. Do tega pa bo lahko prišlo le z bodočo ureditvijo STO na podlagi medsebojnega sporazuma med obema neposredno zainteresiranima državama in njunimi narodi ter na podlagi aktivne soudeležbe tržaških demokratičnih množic a brez vmešavanja tujih imperialističnih sil.

Zato je glavna naloga vseh dobronamernih političnih skupin, ki resnično želijo ustvaritev takšnega STO, ki bo v interesu tržaškega prebivalstva, ne pa plen rimskega imperializma, da vsakodnevno in konkretno usmerjajo slovenske in italijanske demokratične množice v borbo proti vključevanju Tržaškega ozemlja v Italijo in proti vsem mahinacijam Kominforma in imperialističnih sil, ki tako vključevanje pospešujejo. Za uspešnost takšne borbe pa je potrebno nepristransko delovanje političnih skupin in posameznikov za obnovo enotnosti slovenskega prebivalstva in vseh demokratičnih množic mesta in vasi.

Nato je izvršni odbor razpravljal o posledicah toče, ki je pred dnevi prizadela del našega podeželja. Izvršni odbor je odločno obsodil ravnanje odgovornih oblasti, ki so ponovno pokazale nezainteresiranost za prizadete kmetovalce, ko je pomoč za nadomestitev ogromne škode tako zelo potrebna. Izvršni odbor odločno zahteva, da oblasti ukrenejo vse potrebno za rešitev interesov oškodovanih poljedelcev v Plavjah, Skofijah in Miljskih hribih. Zato bo odbor podprl vsako koristno pobudo, ki bo izšla iz vrst kmetovalcev.

Končno je bilo sklenjeno, naj tajništvo OF skupno z zastopniki okrajnih organizacij OF in zastopniki množičnih organizacij ukrene vse potrebno za čim boljši uspeh vseh družabnih in kulturnih prireditev, ki so predvidene za letošnje poletje.

(IZ JUGOSLOVANSKE CONE STO)

Vračanje dela dobička
od prodanega vina vinogradnikom

Dober mesec dni tega so na seji okrajnega ljudskega odbora v Kopru razpravljali o trgovini in so med drugim sklenili, da bo moralo podjetje «Vino» v Kopru razdelilti kmetom dobiček, ki ga je imelo od prodaje vina iz njihovega grozdja, ker so medtem cene vinu narasle. Pozneje je komisija okrajnega gospodarskega sveta določila, da znaša ta dobiček 16 in pol milijona dinarjev in da bo tako podjetje «Vino» moralo razdeliti kmetom po 7 dinarjev za kilogram podjetju prodanega grozdja. Z delitvijo tega dobička bodo začeli v kratkem.

Podoben sklep je sprejet tudi v bujskem okraju. Vinska klet v Umagu je prav te dni pričela deliti prvim kmetom po 7 dinarjev za kg prddanega grozdja.

V jugoslovanski coni bodo na ta način vrnili kmetom-vinogradnikom okrog 34 milijonov dinarjev.

Za odkup grozdja v letošnji sezoni so nekateri kmetje-zadružniki predlagali, naj bi podjetjem kmetje dajali svoje grozdje v komisijo, to je da bi pri oddaji dobili le del vrednosti grozdja, razliko pa bi jim podjetja izplačala takrat, ko bi vino prodala. Podjetja pa bi si zaračunala le stroške za predelavo in prodajo.

Sneg in slana

Nedeljski vihar, ki je zajel tudi naše mesto, ni na srečo povzročil večje škode. Posledica je bila le izredno mrzlo vreme, saj je slana včeraj zjutraj oparila večino krajev bližnje tržaške okolice, medtem ko sta bila Slavnik in Nanos v zgornji polovici pokrita s snegom.

Sprejemi
pri predsedniku cone

Predsednik cone dr. Miceli je včeraj sprejel razne predstavnike lokalnih ustanov in združenj, med katerimi: župana miljske občine, nadzornika za pošto in telegraf dr. Vincenza Greca, predsednika združenja industrijcev dr. Dorio in člane direktivnega sveta združenja, direktorja podjetij ILVA ing. Constantina Salvia in glavnega inšpektorja državnih železnic ing. Aleksandra Alessandria.

KADARKOLI
se vam zdi (in ne samo v začetku meseca) se lahko naročite na
PRIMORSKI DNEVNIK.
Dovolj, da telefonirate na št. **7338**, ali da izročite svoj naslov našemu raznašalcu.

(IZ JUGOSLOVANSKE CONE STO)

Ukrepi za ublažitev posledic neurja in toče v koprskem okraju

Nabiralna akcija na iniciativo radia jug. cone STO je doslej dosegla skoraj 400.000 din

Včeraj je bila v Kopru seja upravnega odbora Okrajne zadružne poslovne zveze, na kateri so zlasti razpravljali o ukrepih za preprečitev večjih posledic katastrofalne toče. Odborniki so bili mnenja, da škode še ni mogoče oceniti, vendar je treba pohiteti z deli na poljih in v vinogradih kot je škropljenje in obrezovanje uničenih in poškodovanih trt ter sejanje novih sadik na uničenih poljih. Predlagali so, naj bi kmetje sadili predvsem industrijske vrste paradižnika, zadružno podjetje «Fruktus» pa naj bi z njimi sklenilo pogodbe za odkup. Da bi si prizadeti kmetje nekoliko opomogli, naj bi jim podjetje dalo akontacije. Tudi podjetje «Vino», ki je že začelo vračati vinogradnikom po 8 dinarjev za kilogram v času sezone prodanega grozdja — to je razlika, ki je nastala zaradi podražitve vina — naj bi čimprej vse izplačalo vinogradnikom v prizadetih področjih.

Okrajna zadružna zveza je tudi že začela akcijo zbiranja semen in sadik za prizadete kraje. V ta namen so že imeli posvetovalni sestanek predsedniki kmetijskih zadrug. Prve zadruge so svoje prispevke v semenih že poslale v skladišče podjetja «Fruktus», kjer je zbirališče.

Po vseh prizadetih krajih pa kmetje marljivo obnavljajo vinograde in polja. Prvi naval obupa je že prešel in kmetje vedo, da bodo le z vztrajnostjo polagoma premagali težave ter da bodo glavne deleže nosili sami. Oblast pa jim bo priskočila na pomoč s semeni in raznim reprodukcijskim materialom.

Akcija zbiranja pomoči za prizadete kraje, ki jo je začela prejšnji teden sind. podružnica radio jugoslovanske cone Trsta, kar dobro napreduje. Poleg uslužbencev radia, so dali ali pa so se obvezali dati svoje prispevke delavci opekarne Ruda 19.000 dinarjev, Zadruga Sveta Lucija 150.000 din, uslužbenci notranje uprave 30.000 din, kolektiv podjetja ELTE 100.000 din, uslužbenci Pleskarske dekorativne zadruge 20.000 din, podjetja «Globus» 5000 din, uslužbenci mestnega trgovskega podjetja Piran 16.000 din. Poleg tega so še prispevali Borisi Giuseppe iz Kopra 500 din in Fonda Angelo iz Svete Lucije 1000 din. Svoj prispevek so dali tudi učenci tretjega razreda italijanske osnovne šole iz Kopra in sicer 272 din in otroci iz piranskega dijaškega doma 232 dinarjev. Skupaj je zbranih že 364.210 dinarjev.

Zbrane prispevke pošiljajo ljudje na naslov Radio jugoslovanske cone Trsta ali pa na tekoči račun pri podružnici Narodne banke v Kopru št. 657 - T - 303 na ime «Iniciativni odbor za pomoč prizadetim po toči».

Nezgoda pri delu

Včeraj popoldne so z avtom RK pripeljali v bolnico 40-letnega Bruna Sobana iz Sv. Križa 379, katerega so sprejeli zaradi ran na prstancu in mezincu leve roke na ortopedskem oddelku. Soban se je ponesrečil, ko je delal v industrijskem pristanišču in bo moral ostati v bolnici od 15 do 20 dni.

Z VSAKIM DNEM GLOBLJE V KRIZO...

SERIJSKI ODPUSTI V TRŽAŠKI INDUSTRIJI

Glavni vzrok krize v mali in srednji industriji je kriza v tržaškem ladjedelništvu, ki je skoraj brez novih naročil

Val odpustov se nadaljuje in nič ne kaže, da se bo zajezil. Medtem ko smo delovno krizo v lesni industriji že obravnavali, moramo žal ugotoviti, da niso našli tudi za tovarno ključavnic Fonda še nobene rešitve. Vodstvo podjetja je na zadnjem sestanku na uradu za delo izjavilo, da je prisiljeno zapreti svojo tovarno, sicer da bo zabredlo v pasivo ter ne bo moglo izpolniti svojih obveznosti do upnikov. Komisija za posojila pri ZVU namreč ni priskočila podjetju na pomoč. Urad za delo bo skupno s sindikalnimi organizacijami proučil vse možnosti, da bi se proizvodnja v tovarni nadaljevala ter bi preprečili odpust velikega števila delavcev. Včeraj je bila v prostorih Delavske zbornice tudi enotna skupščina vseh delavcev te tovarne.

Po zvezi industrijcev so obvestili sindikate o odpustu delavcev še štiri manjša industrijska mizarska podjetja, o čemer bodo jutri razpravljali na omenjeni zvezi. Tudi vodstvo podjetja SIDEMAR (družba za demoliranje ladij) je sporočilo svojim zadnjim 27 delavcem, da jih bo moralo v kratkem odpustiti.

Precejšnje število delavcev so odpustila tudi podjetja, ki najemajo delovno silo za CRDA. Ker pa gre tu za delavce, najete za določen rok, ostanejo ti odpusti javnosti nekako prikriti, vendarle pomenijo naraščanje armade brezposelnih. Prav zaradi neugodnega vpliva, ki ga ima delovna kriza v ladjedelnicah CRDA, kjer sta v delu samo dve petrolejski ladji, pa se vse delavstvo sprašuje, kdaj bodo začeli graditi obljubljeni ladji «Tržaškega Lloyda» za pomorsko progo v Belgijski Kongo. Za ti dve ladji bi že morali položiti gredelj, pa ni videti še nobenih priprav. Prav te dni so sicer javili, da je ZVU že nakazala dve tretjini vsote, potrebne za gradnjo teh dveh ladij, in sicer tri milijarde lir. Od teh je polovica brezplačne podpore, polovica pa posojila Lloydu na dolgi rok. Dela pa naj bi se zakasnila, ker se Lloyd in ladjedelnice še niso sporazumele glede načina gradnje. Če je ta vest točna, tedaj sta plovna družba in podjetje CRDA vse graje vredna, da zavlačujeta, ko je denar že na razpolago in ko je vsa ladjedelniška industrija v hudi krizi. Pri tem ne smemo pozabiti, da tudi Tovarna strojev dela v zmanjšanem obsegu ter da se močno občuti kriza v oddelku za gradnjo mostov in žerjavov. Prav tako se ni premaknilo z mrtve točke vprašanje 8.000 ton ladjevja z manjšo tonažo, s čimer bi se zaposlile male ladjedelnice in ladjedelnica Sv. Roka v Miljah, ki nima sploh nobenega novega naročila in ki od kompleksa CRDA najbolj občuti delovno krizo.

Če pojde tako naprej, se bo število brezposelnih ta mesec močno pomnožilo. Za februar nam je statistični bilten ZVU pokazal znižanje brezposelnosti na 17.960 enot, kar je bilo pripisati predvsem črtanju brezposelnih iz seznamov urada za delo. Toda položaj je bil tedaj kljub temu boljši. Sedaj pa ni videti iz hude krize, v katero je zabredla tržaška industrija, nobenega izhoda in če pojde tako naprej, se bo število brezposelnih ta mesec močno povečalo. Zato morajo delavci odločno nastopiti proti odpustom in s svojim nastopom prisiliti oblasti, da se končno zganejo in skupno z industrijci zagotove tržaški industriji delo. To velja predvsem za ladjedelnice, ki gradijo ladje s pomočjo javnega denarja. Če pa bo zagotovljeno delo ladjedelnicam, tedaj bo to ugodno vplivalo tudi na malo industrijo in obrtništvo, ki sta vedno v veliki meri živeli prav od ladjedelništva.

Šolske vesti

Ravnateljstvo državne višje realne gimnazije s slovenskim učnim jezikom v Trstu z dodeljenimi razredi s klasičnim učnim načrtom sporoča, da sprejema prijave za privatne vstopne, sprejemne in zrelostne izpite v tajništvu v Ulici Lazzaretto vecchio 9-II. vsak dan od 10. - 12. ure. Prošnje (na kolkovanem papirju 24 lir) za zrelostni izpit se sprejemajo do vključno 15. maja, prošnje za ostale izpite pa do 18. maja t. l. Podrobna pojasnila se dobe v tajništvu zavoda in na oglasni deski. Ravnateljstvo opozarja, da morajo že sedaj vložiti prošnjo, tudi tisti, ki bi iz kateregakoli vzroka ne mogli polagati izpita v poletnem roku.

IZPRED KAZENSKEGA SODIŠCA

Kaznovano «maščevanje» pijanih mladincev iz Milj

Skupina mladeničev iz Milj je 20. januarja 1951 obiskala več gostiln in se seveda dobro opila. Zvečer so se hoteli okajenci odpeljati z avtobusom domov, toda v pričakovanju tega so vstopili v kulturni krožek pri Božičih, kjer so ponovno spraznili nekaj steklenic dobrega vina. Medtem ko so popivali pa je avtobus nadaljeval svojo pot. Ko so mladeniči spoznali, da bodo morali peš v Milje, so se razjezili in nekdo je predlagal, da bi zagradili cesto in se tako maščevali nad prevoznimi sredstvi. Mladeniči so se spravili vneto na delo ter porušili zid, last Josipa Hrevatina, dalje so uničili kamnite stopnice Josipa Prelca, porušili zid okoli vodnjaka Ane Čerčeve por. Hrevatin in poškodovali tudi zid Josipa Luke. Ves material so nagrmadili na cesto in nekaj kamenja vrgli tudi v vodnjak.

Nekaj minut po polnoči pa je po cesti privozil s svojim «Topolinom», v katerem sta bila tudi njegova prijatelja Apollonio in Pahor, Josip Hrevatin, ki je, čim je opazil pregajeno cesto, takoj zavrl in zavil na stran. Mož se sicer ni zaletel v zid, vendar je z vozilom zašel s ceste in se zvrnil v jarek. Pri tem so se vsi potniki laže ranili in so se morali zateči po pomoč v bolnico. Po prijavi je policija takoj uvedla najstrožjo preiskavo in že naslednjega dne so aretirali 21-letnega Licia Fontanota, 24-letnega Giovannija Parovela, 21-letnega Luciana Fontanota, 19-letnega Giorgia Marassija in 25-letnega Argia Marassija. Aretirane so prijavili sodišču in sedaj so se morali vsi zagovarjati. Že na policiji so mladeniči priznali, da so nagrmadili material na cesto seveda pod vplivom vina, vendar niso hoteli nobenemu škoditi. Isto so ponovili pred sodnikom, ki jih je kljub temu obsodil na 1 leto in 6 mesecev zapora, medtem ko se je samo Giorgio Marassi izognil kazni, ker so ga oprostili zaradi pomanjkanja dokazov. Proti obsodbi pa se je državni tožilec pritožil, ker je mnenja, da je kazen premila.

Predsednik Zulmin, tožilec Pascoli, zapisnikar Magliacca, obramba odv. Bologna.

Z vespo v pešca

Do prometne nesreče je prišlo včeraj ob 15.45 na Ul. Oriani, in sicer ob hiši označeni s štev. 4. Po cesti je privozil s svojo vespo 20-letni Martin Semec iz Sv. Križa 85, ki je naenkrat zagledal pred seboj pešca, ki je hotel prav takrat prekoračiti cesto. Ker ni mogel niti zavreti niti kako drugače preprečiti trčenja, se je zaletel vanj in ga podrl na tla, pri čemer je tudi sam padel. Očividci so takoj poklicali avto RK, ki je pešca, 36-letnega Antonija Miraglia iz Ul. Doda 5 pripeljal v bolnico, kjer so ga sprejeli na I. kirurškem oddelku zaradi poškodb na glavi, ozdravljivih v 6 do 8 dni.

Semec je prišel kasneje sam v bolnico, kjer so ga zaradi poškodb na desni roki in drugod po telesu sprejeli na ortopedskem oddelku. Ozdravel bo v 15 do 30 dneh.

Še en samomor

Včeraj ob 12.30 so na telefonski poziv prišli policijski agenti v stanovanje 66-letnega Agostina Rediva v Ul. Vasari 1. Redivo je agente peljal v stranišče, kjer je bila obešena njegova 42-let stara hčerka Giorgina Redivo vd. Pellegrini, in sicer tako, da je bila vrv zavezana za cev vodnega rezervoarja, medtem ko je imela noge v školjki.

Redivo je izjavil, da je odšel okoli 10. ure z doma in ko je kmalu po poldnevu prišel domov, je iz kuhinje zavohal močan duh po sežganih jedilih. Zato je stopil najprej v kuhinjo, kjer je zaprl plin, potem pa je odšel po sobah, da bi poiskal hčerko. Sele potem je pogledal v stranišče, kjer jo je našel obešeno.

Zdi se, da nesrečnica ni mogla preboleti smrti svojega moža in si je zaradi tega vzela življenje.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 10. in 11. maja t. l. se je v Trstu rodilo 11 otrok, umrlo je 23 oseb, poroki pa sta bili 2.

POROČILI SO SE: vrtnar Umberto Chinelli in gospodinja Teresa Antonia Disiot, zdravnik dott. Lorenzo (Alias Fogar) Fogher in gospodinja Maria Sonia Radovič.

UMRLI SO: 70-letna Maria Dillich vd. Dillich, 71-letni Ernesto Zaccaria, 43-letni Federico Persoglia, 53-letni Angelo Ambroset, 67-letna Anna Maggio por Achille, 70-letni Samuele Liebermann, 72-letna Giovanna Sevig vd. Ghermi, 40-letna Vanda Drassich por. Cerovac, 53-letni Giovanni Giugovac, 94-letna Regina Sambunjak por. Sambunjak, 75-letna Natalia Gregorich por. Moretti, 1 uro stari Sergio Schillani, 31-letni Guerrino Oleni, 82-letna Antonia Mattareale vd. Inchiostri, 50-letni Antonio Turolla, 77-letna Maria Cullisich vd. Cusmani, 69-letna Giustina Pecorer vd. Marcon, 64-letna Maria Peresin por. Tonelli, 80-letni Pietro Samer, 38-letna Elfrida Salna, 50-letni Anton Bajc, 79-letna Margherita Bloker vd. Flaugnato, 79-letna Teresa Ferluga vd. Zullian.

Nova srajca stari duh...

Najbolj vneti napovedovalec raznovrstnih italijanskih nacionalističnih in iredentističnih prireditev v Trstu — «Messaggero Veneto» — je v nedeljo prvi (kot se sam pohvali) objavil plakat za II. narodni festival otrok, ki bo od 27. junija do 3. julija v našem mestu.

Plakat, ki prikazuje otroka, kako z vrvjo vleče italijanski škorenj na grad Sv. Justa je «Messaggero» takole komentiral: «...otrok, ki vleče Italijo iz mrtvih vod indiferentnosti in konformizma, da jo pripelje na Sv. Just. Otrokom Italije je bilo zaupano nasledstvo tiste domovinske ljubezni, tiste gorečnosti in tiste nepremagljive volje, ki bo omogočila Trstu, da bo doživel drugo, dokončno vstajenje...».

«Messaggero» napoveduje tudi, da se bodo letošnjega otroškega festivala udeležili otroci v plebiscitarnem številu in da bodo prišli iz vse Italije.

Organizacija in režija sta torej popolni in če bi bili Mussolinijevi časi, bi lahko «Messaggero» napisal, da poteka vse «secondo i piani prestabiliti». Toda kaj zato, če ni več starih časov, za «Messaggero» je glavno, da vlada zopet stari duh, po katerem so že najmlajšim v prvem razredu vbijali v glave, da je Julijska krajina najbolj italijanska pokrajina in jim s tem hote vcepljali v kri sovražen odnos do «manjvrednih drugorodcev».

In če gre pri tem v mnogih primerih za otroke brezposelnih staršev, se vest iredentistov prav nič ne zgane...

Pometaj pred svojim pragom...

«Cittadella» se norčuje iz nekega dopisa v reškem dnevniku «La Voce del Popolo», v katerem nekdo kritizira, da v eni izmed kopalnih kadi hotela v Rovinju perejo kroznike.

Za avtorje sramotilne publikacije «Druže Mirko» je to za dosten razlog, da zlijejo zopet nekaj gnoja na jugoslovanske partizane, ki so osvobodili Trst in jim pripišejo stvari, ki jih niso izvršili. Mi seveda ne čutimo potrebe, da bi jim odgovorili na enak način na pr. o italijanskih okupatorskih vojakih, ki so verjetno zaradi pomanjkanja določenega najmanjšega prostora v njihovih stanovanjih kje v južni Italiji iz navade ignorirali take prostore povsod, kamor so prišli. Mi hočemo «trdoglave obrekovalce» spomniti le na še eno realnost in sicer, da je pranje krožnikov v kopalni kadi vse preskromen greh, da bi se mogli domišljavo norčevati iz njega tisti, v katerih civilizirani domovini žive premnogi ljudje v zemeljskih luknjah ali «stanovanjih», ki so kuhinja, spalnica, svinjak in hlev obenem. (Po potrebi lahko o tem postrežemo «Cittadelli» s fotografijami iz kakšne italijanske revije).

(GLEDALIŠČE VERDI)

POMLADANSKA SIMFONICNA SEZONA

Nadaljuje se pri blagajni gledališča Verdi prodaja vstopnic za 5. koncert pomladanske simfonične sezone, ki bo jutri ob 21. uri pod vodstvom dirigenta Hermana Scherchena. Na programu sta Beethovnovi II. in V. simfonija ter Liebermanova I. simfonija.

Osvobodilna fronta

IV. OKRAJ

13. t. m. ob 20. uri bo sestanek izvršnega odbora OF IV. okraja. Prosimo odgovornike naj bodo točni.

Ljudska prosveta

ZVEZA PROSVETNIH DELAVCEV

Danes, 12. t. m. točno ob 18. uri seja vodilnega odbora na sedežu.

* * *

Vabimo vse članstvo, da se udeleži sestanka vseh slovenskih šolnikov, ki bo danes 12. t. m. ob 19.30 v prostorih slovenskih srednjih šol v Ul. Lazzaretto Vecchio 9. in 11.

* * *

Vse prijavljence za izlet v Portorož obveščamo, da odhajamo iz Trsta v četrtek 14. t. m. ob 7.30 z avtobusom, ki bo čakal za glavno pošto na Largo Panfili.

PREDAVANJE O KIRURGIJI

Akademik prof. dr. Božidar Lavrič bo predaval 23. maja ob 20. uri v mali gledališki dvorani v Kopru o napredku kirurgije po drugi svetovni vojni. Predavanje bodo spremljali diapozitivi in film.

Vabljeni že sedaj naši zdravniki in zdravstveni delavci s vsega STO ter z Goriškega.

Izleti

IZLET PD NA PLITVICKA JEZERA

Planinsko društvo v Trstu prireja tridnevni izlet na Plitvička jezera. Odhod v soboto 30. maja ob 14. uri, povratek v torek 2. junija. Pot vodi skozi Reko, Kraljevico, Senj na Plitvička jezera, ter skozi Zagreb in Ljubljano v Trst. Pojasnila in vpisovanje pri PD v Trstu v Ul. Machiavelli 13 vsak delavnik od 18. do 19. ure.

P D T

priredi 24. t. m. izlet na Vremšico. Vpisovanje vsak dan od 18. do 19. ure na sedežu v Ul. Machiavelli 13-II (tel. 6491) do 15. t. m.. Potovali bomo z vlakom.

MOTOKLUB «JADRAN» OPCINE

Motoklub obvešča svoje člane, da organizira 24. t. m. izlet v Postojno. Vpisovanje do 14. t. m. vsak dan med 18. in 20. uro na sedežu.

MOTOKLUB «MLADOST» NABREŽINA

organizira 24. t. m. izlet v Postojno. Prijave vsak večer na sedežu do 14. t. m..

IZLET V DOLINO TRENTE IN V PAZIN

Motoklub «Amatori» organizira dva izleta v dolino Trente in v Istro s prenočevanjem v Pazinu in sicer 24. maja t. l..

Vpisovanja se sprejemajo samo za člane na sedežu motokluba v Ul. Alfieri 8 od 17. do 19. ure samo še jutri.

PD «SKAMPERLE»

opozarja, da poteče rok za prijave za izlet v Vrsno dne 17. maja, zato pohitite z vpisom, ker je prostih le še malo mest. Vpisovanje pri tov. Svabu Mirku.

ING
ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Jutri 13. maja 1953 ob 20.30 gostovanje v kino dvorani na OPCINAH
z Manzarijevo komedijo
„Mrtvi ne plačujejo davkov"

VPISOVANJE OTROK za počitniške kolonije v Sloveniji

Pod okriljem Podpornega društva za Svobodno tržaško ozemlje je odbor za počitniške kolonije sklenil, da prične z vpisovanjem otrok za kolonije v Sloveniji **danes 12. maja** na sedežu v Ul. R. Manna 29 od 8.30 do 10.30 vsak dan razen sobote.

Vpisujejo se samo otroci od 6 do 12 let. Vsak naj prinese s seboj krstni list.

Gornji urnik velja samo za mestne okraje. Za zunanje okraje bo javljen naknadno.

Podporno društvo STO
(Odbor za počitniške kolonije)

PLANINSKO LETOVANJE

Tudi letos priredi Planinsko društvo v Trstu svoje letovanje na BLEDU v tedenskih izmenah v času od 12. julija do 6. septembra.

Pojasnila in vpisovanje na sedežu PD v Trstu v Ul. Machiavelli 13, vsak delavnik od 18. do 19. ure.

KINO

Rossetti. 16.30: «Jankee, morski ropar», Jeff Chandler, Scott Brady, Luzan Ball. Barvni film.
Excelsior. 15.00: «Puccini», Gabriela Ferzetti, Marta Toren. Barvni film.
Nazionale. 16.30: «Zadnje v noči», Broderick Crawford, Donna Reed.
Filodrammatico. 16.00: «Furija in trpljenje», Tony Curtis, Jan Sterling, Mona Freeman.
Arcobaleno. 16.00: «Vzgajališče se zabava», Virginia Mayo, Ronald Reagan, Gene Nelson. Zabaven film.
Astra Roiano. 16.00: «Vedno v mojem srcu», Kay Francis, Walter Huston, Gloria Warren.
Grattacielo. 16.00: «Vihar», Silvana Pampanini, Serge Reggiani, C. Del Poggio, Jean Gabin. Mladini izpod 16 let prepovedano.
Alabarda. 16.00: «Scaramouche», Stewart Granger, Eleonora Parker, Janet Leigh. Barvni film.
Ariston. 16.00: «Moj sim Edvard», Spencer Tracy, Deborah Kerr.
Armonia. 15.30: «Prihajajo oklopni avtomobili», S. Cohran, P. Carey, M. Aldon.
Aurora. 16.00: «Sin Ali Babe», Tony Curtis, Piper Laurie. Barvni film.
Garibaldi 15.00: «Oprosti mi», Raf Vallone, Antonella Lualdi, Tamara Lees.
Impero. 16.00: «Kdo je brez greha», Amedeo Nazzari, Yvonne Sanson.
Ideale 16.00: «Legenda o Faustu», v filmu pojejo: Italo Talo (bas), Gino Mattera (tenor) in Nelly Corradi (sopran).
Italia. 16.00: «Ura resnice», Michele Morgan, Walter Chiari. Mladini izpod 16 let prepovedano.
Viale. 16.00: «Neustrašni maščevalci», Richard Conte, W. Brown. Po romanu Jack Londona.
Kino ob morju. 16.00: «V predmestjih metropole», Massimo Girotti, Marina Berti, Giulietta Masina.
Massimo. 16.00: «Show Boat», Ava Gardner, Kathryn Grayson, Howard Keel. Barvni film.
Moderno. 16.00: «Atomsko mesto», Gene Barry, Lydia Clarke.
Savona. 16.00: «Broadwayska uspavanka», Doris Day, Gene Nelson. Barvni film.
Secolo. 16.00: «Zenske z meje», Gloria Grahame, G. O'Donnell.
Vittorio Veneto. 16.00: «Oprostimi», Antonella Lualdi, Raf Vallone, Tamara Lees.
Azzurro. 16.00: «Ugrabitev devic», Bob Hope, Marilyn Maxwell.
Belvedere. 16.00: «Roparji iz Kanzasa», A. Murphy, B. Donlevy, M. Chapman.
Marconi. 16.00: «Grand Hotel», Greta Garbo, John Crawford, Wallace Beery, Lewis Stone.
Novo cine. 16.00: «Nevihta na Tibetu», R. Reagan, D. Douglas.
Odeon. 16.00: «Mesto se brani», Gina Lollobrigida, Renato Baldini, Cosetta Greco, Tamara Lees.
Radio. 16.00: «Srečal sem ljubezen», William Powell, Mark Stevens, Betsy Drake. Barvni film.

RADIO

TOREK, 12. maja 1953

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

254,6 m ali 178 kc

7.00 Poročila. 7.15 Slovenske narodne. 13.30 Poročila. 13.45 Lahka glasba. 14.30 Iz športnega sveta. 14.40 Domači zvoki. 17.30 Francoske narodne pesmi. 17.40 Iz operne sveta. 18.15 45' v veselem ritmu, izvajajo znani solisti in ansambli zabavne in plesne glasbe. 19.00 Večerne vesti. 20.00 Gaetano Donizetti: «Don Pasquale» — komična opera v 3 dej.

TRST II.

306.1 m ali 980 kc-sek

11.30 Lahki orkestri. 12.10 Za vsakega nekaj. 12.45 Poročila. 13.00 Glasba po željah. 14.00 Poročila. 14.15 Lahke melodije. 17.30 Plesna glasba. 18.15 Wienjanski: Koncert za violino št. 2. 18.50 Operni dueti in zbori. 19.00 Tehnika in gospodarstvo. 19.15 Priljubljene melodije. 19.45 Poročila. 20.00 Pestra operetna glasba. 20.30 Aktualnosti. 20.45 Lahke melodije. 21.00 Citamo za vas. 21.30 Večerne melodije. 22.00 Beethoven: Simfonija št. 9. 23.03 Chopinovi nokturni. 23.15 Poročila.

TRST I.

11.15 Poljske narodne pesmi. 11.30 Dvorak: Simfonija št. 3 v F-duru. 12.15 Orkester F. Ferrara. 14.25 Ritmi in pesmi. 18.00 Napolitanski orkester dueta Canzio-Costantinides. 20.20 Melodični orkester G. Cergolija. 21. Simfonični koncert. 23.30. Plesna glasba.

SLOVENIJA

327,1 m, 202,1 m, 212,4 m

12.00 Opoldanski koncert. 12.30 Poročila. 12.45 Zabavna glasba. 13.00 Med glasbenim sporedom kulturne zanimivosti. 14.00 Pripoveduje in ilustrira Marjan Lipovšek. 14.40 Solisti pojo slovenske narodne pesmi. 16.10 Popoldanski koncert: Boris Papandopulo: Concertino na trobento in godalni orkester Stjapan Sulek: Prva simfonija. 17.10 Zabavni zvoki. 18.00 Narodne in umetne pesmi pojejo Komorni zbor iz Celja. 18.40 Koncert pianista Kurta Cernelja z Dunaja. 19.10 Zabavna glasba. 20.00 Prizori iz oper «Glumači» in «Cavalleria rusticana».

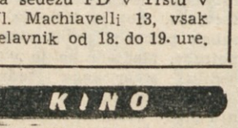

ADEX IZLETI

24. MAJA 1953
IZLET V
POSTOJNO
DUTOVLJE
Vpisovanje do 15. t. m.

31. MAJA IN 1. JUNIJA
IZLET V
NOVO GORICO
KANAL
MOST NA SOČI
(Sv. Lucija)
TOLMIN
KOBARID
BOVEC

31. MAJA, 1. IN 2. JUNIJA
IZLET V
ROVINJ
PULO
Vpisovanje do 21. t. m. pri «Adria-Express», Ul. F. Severo 5-b - tel. 29248.

30. MAJA DO 3. JUNIJA
IZLET V
BEOGRAD
Vpisovanje traja tako dolgo, da bodo vsi prostori zasedeni, najdelj pa do 20. maja.

OD 14. DO 19. JUNIJA
IZLET NA
DUNAJ
(Dunajski festival)
Vpisovanje traja tako dolgo, da bodo vsi prostori zasedeni, najdelj pa do 3. junija.

KRIŽMANČIČ IN ŽENA PRED POROTNIM SODIŠČEM

Obtoženčev sin Klavdij ponovil svoje obtoževalne izjave

Ganljiv prizor ob srečanju mladoletnega sina z materjo in očetom Anonimno pismo obtožuje Križmančiča tudi krivde za smrt strica

13-letni Klavdij, sin obtoženega Marija Križmančiča in njegove obtožene žene Marije, se je že med kratkim odmorom, ki je sledil prvemu delu njegovega zasliševanja, bridko razjokal. Med nadaljevanjem, ko so prečitali izjave, ki jih je kot 10 ali 11-leten otrok dal na policiji, pa je fant komaj zadrževal solze. Ko pa je šel po končani razpravi mimo staršev in ko mu je tožilec dovolil, da jih pozdravi, se je fant bliskovito vrgel v objem svoje matere. Oba sta se krčevito objela in se v joku poljubovala. Tudi oče, čeprav se je skušal zadrževati, ni mogel skriti ganotja in solz. Po poljubu z očetom je mali Klavdij žalosten zapustil dvorano, medtem ko so očeta in mater odpeljali ponovno v zapor. Morda je tedaj spoznal tragični položaj svojih staršev. Kruta usoda je hotela, da so prišle ravno iz otrokovih ust izjave, ki se sodišču zde zelo važne, čeprav jih je Klavdij izrekel, ko je imel komaj 8 let.

Kaj je pravzaprav povedal fant? V glavnem je potrdil to kar je izjavil policijskim organom in preiskovalnemu sodniku. Potrdil je, da ga je mati, skupno s sestrico, odpeljala nekega dne kakih 40 ali 50 metrov od hiše od Glinščici. Ko so tam stali, je fant razločno slišal vpitje in tudi krik starega očeta, ki je bil podoben glasneje izgovorjeni besedi. Ob povratku je videl starega očeta, ki je otožen toda miren sedel na svoji postelji, medtem ko je opazil na kuhinjskih tleh sveže madeže krvi. Tudi njegov oče je imel krvavo roko. Starega očeta, ki je bil videti jezen, ni bilo pri kosilu, pač pa je večerjal z njimi. Naslednjega dne je izginil in slišal je, da je odšel v Osp. Fant je zanikal, da bi stari oče med sporom po zakolu prašiča padel na tla in je potrdil, da ga je Krašovec odpeljal v spalnico. Ni se pa spominjal, če je staremu slabo. Po več kot dveurnem zaslišanju so fanta poslali domov, toda med potjo je sin-obtoževalec padel obtoženi materi v naročje. Ta prizor je ganil vse in marsikatera ženska med občinstvom si je z robcem otirala solze, ki so ji nehote zalile oči.

Presenečenje dneva pa je bilo v začetku razprave, ko je predsednik po predlogu obrambe prečital pismo, ki ga je naslovil nanj neznan pisec. Neznanec obtožuje Križmančiča, da je ubil ne le očeta, temveč tudi strica. Sodeč po pismu, je obtoženec poslal svojega strica, ki je stanoval pri njem, v klet, kjer naj bi spal na golih tleh in kjer naj bi umrl od gladu. Sele po pokopu pokojnika, nadaljuje pisec, je Križm

Z OBISKA NA ZAGREBŠKEM POMLADANSKEM VELESEJMU

Osnovna značilnost - napredek!

Na velesejmu je prisotnih 653 jugoslovanskih razstavljavcev, ki zastopajo 2.671 proizvodov

(Od našega dopisnika)

V soboto dopoldan je predsednik zagrebškega mestnega odbora Vječeslav Holjevac svečano otvoril prvi pomladanski zagrebški velesejem. Ob otvoritvi je prisotni tajnik za gospodarstvo FLRJ Dušan Calić v svojem govoru podčrtal vzroke, zaradi katerih je prišlo do ustanovitve pomladanskega velesejma: «Jugoslovanska proizvodnja je v zadnjih dveh letih dosegla velik obseg in napredovala tako po kvaliteti kot po raznovrstnosti izdelkov. Domači trg pa ni dovolj poznal teh izdelkov in so se mnogi zaradi tega oračali v tujino za blago, katero se je že proizvajalo doma. Skratka, čutila se je potreba po tesnejši gospodarski vezi med domačimi podjetji, katero lahko nudi samo velesejem.»

Razumljivo je, da ima velesejem zaradi tega izključno trgovski značaj. Vse izloženo blago je rezultat serijske proizvodnje tovarn, namenjeno za prodajo in na velesejmu skoro ni prototipov. Direktor velesejma mi je na obisku v tej zvezi tudi obrazložil drugi, nič manj važni vzrok za ustanovitev tega velesejma. «Do prvega pomladanskega velesejma je prišlo, ker zaradi prevelikega zanimanja tujine domača podjetja niso mogla na jesenskem mednarodnem zagrebškem velesejmu razstavljati toliko, kolikor bi lahko, saj lahko na mednarodnem velesejmu razstavljajo samo izvozno blago. Na pomladanskem velesejmu pa se razstavlja blago najširšega asortimana ne glede, če je izvozno ali ni. Razumljivo je, da je obseg velesejma zaradi tega zelo narasel in je razstavljenih skoraj dvakrat več proizvodov, kot je bilo lani na mednarodnem velesejmu. Pa tudi za zunanji trg je ta velesejem pomemben, saj bodo lahko na njem tuje družbe «odkrile» marsikatero zanimivo stvar. Glavno korist pa bo imel od velesejma seveda notranji trg, ker na tem sodelujejo proizvajalci, trgovci in potrošniki. Tako bo velesejem mnogo pripomogel, da bodo dobili potrošniki tako blago, katerega žele in potrebujejo».

Vseh teh vzrokov se jugoslovanska podjetja tudi dobro zavedajo, zato so prišla na velesejem v do sedaj še ne zabeleženem številu. Vsega skupaj je tako na velesejmu 653 razstavljavcev. Največ razstavljavcev je prišlo iz Hrvaške, saj jih je iz te republike kar 245, druga je Srbija z 207 razstavljavci in tretja Slovenija s 112. Na velesejmu pa so zastopane tudi republike, katerih industrija se komaj sedaj razvija, kot Bosna in Hercegovina s 50 razstavljavci, Makedonija z 32 in Črna gora s 4. Poleg tega pa so na velesejmu zastopana še tri podjetja iz jugoslovanske cone STO.

Na velesejmu so prišla skratka vsa podjetja, ki si žele razširiti trgovske zveze, ogledati trg in predvsem povečati prodajo. Tako so na prostoru starega in novega dela zagrebškega velesejma v navidezni slogi med seboj pomešana stara, doma in po svetu že uveljavljena podjetja (pa čeprav morda njih obrati delujejo komaj po nekaj let), pa tudi «mladiči», ki si komaj utrjujejo kosti in je velesejem njih prvi korak v svet, prvi poskus prodreti iz ozkih meja lastnega okraja.

Vse te značilnosti velesejma so dale tako razstavnemu prostoru kot tudi ureditvi, assortimentu proizvodov značilen pečat. Predvsem, na velesejmu skoro ni zastopana težka industrija. To je razumljivo. Prekomorske ladje, turbine, parni kotli in podobni predmeti se ne prodajajo na velesejmih in so se tovrstne tovarne-velikani zadovoljile z malimi agencijami, ali sploh niso prišle. Kdo bo hodil na velesejem kupovat Litostrojevo 50.000 konjskih sil močno turbino? Zato pa je toliko večje zanimanje za lahko industrijo. Tekstil, usnje, les, prehrambeni izdelki, elektrotehnika, kako bi naštel vseh 2.671 proizvodov slikovito razmeščenih na 6.000 kvadratnih metrih prostora?

Za ves ta prostor pa je značilno geslo — napredek! V zadnjih letih je vsa industrija napredovala tako v kvaliteti, kot v raznovrstnosti.

Poglejmo si paviljon lesne industrije, ki to najbolje dokazuje. Kuhinja iz tovarne v Novi Gorici, amerikanskega tipa, to se pravi preračunana za mal prostor, z vsemi udobnostmi, da se gospodinji ni treba stegovati, z vgrajenim umivalnikom, štedilnikom itd. — cena 56.000 dinarjev. Ista tovarna, spalnica, kompletna cena 120.000 dinarjev. Se dolgo bi lahko naštevali imena podjetij, cene in opisovali izdelke. Najbolj pa preseneča objskovalca ravno napredek v oblikah. Sprostitev gospodarstva, vpliv delavskih svetov je že občuten in pohištvo dobiva kot pod čarobno palico moderne oblike, da bi se jih ne sramovala že tako izbirčna tržaška izložba in cene so umerjene.

Razveseljivo je, da slične trditve lahko napišemo tudi na rovaš nekaterih hrvaških in zagrebških podjetij, ki so do sedaj zaostajala s kvaliteto in ki še zdaleč nimajo toliko izkušenj, kot jih ima na primer slovenski državni mojster Zoran Dobravc iz Most, ki se postavlja z luksuzno delovno sobo iz belega jesena. Smo v začetku paviljona pri zagrebškem lesnem podjetju — tipizirana delovna soba, 138.000 dinarjev (omara, 4 naslanjači, pisalna miza, klubska miza in mizica za telefon). Seveda pa so prisotna tudi nekatera mlajša in manj izkušena podjetja, ki se ne morejo meriti s temi mojstri niti v ceni, kje neki v kvaliteti. Zlasti Makedonci se bodo morali še precej učiti.

Velesejem bo za vse te dobra šola, nekaka učilnica oblik, načina, dokaz, kako je prav in kako ni. To pa je tudi glavna naloga velesejma.

S. B.

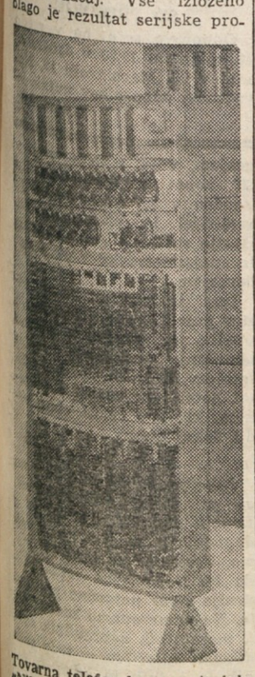

Tovarna telefonskega materiala «Nikola Teslo» iz Zagreba se, čeprav je mlada in ima komaj nekaj let, postavlja z važnimi izdelki. Na sliki vidimo hišno avtomatično telefonsko centralo «Tesla Kcn». Take centrale bodo letos izvažali na veliko v Turčijo, mnogo pa jih bo šlo za domače potrebe. Podjetje ima za letos v načrtu sto takih in sličnih central in 2500 priključkov za hišne telefone.

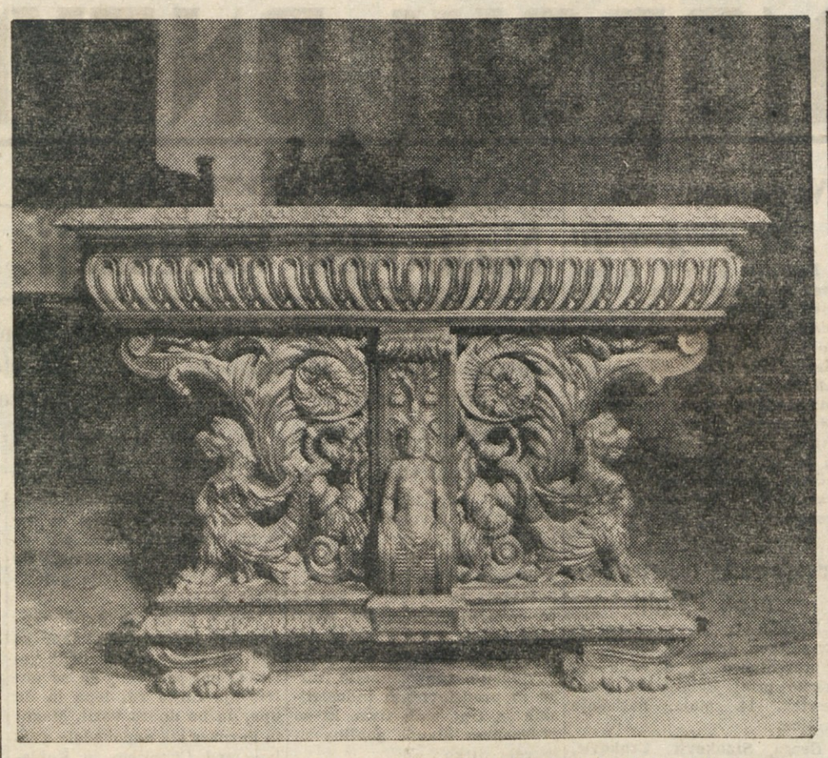

Z zagrebškega mednarodnega velesejma. Makedonske rezbarije v hrast so svetovno znane. Na sliki vidimo umetniško izrezljano nogo pisalne mize.

Nova moderna hladilnica v Slovenskem Primorju

Podjetje «Rastlina» v Sempetru pri Novi Gorici, katero se bavi z izvozom sadja iz predelov Slovenskega Primorja, je te dni dogradilo moderno hladilnico, ki bo služila za hlajenje sadja, ki se izvaža v oddaljenejše kraje Jugoslavije in inozemstva. Hladilnica ima 6 hladilnih celic, od katerih lahko sleherna sprejme vase po 10 ton doziranega blaga. Da se sadju zniža temperatura na 4 do 5 stopinj C, kar je normalno za transport v hladilnih vagonih, je potrebno, da se sadje zadrži v hladilnici 8 do 12 ur, pri čemer zmore hladilnica sprejeti dnevno 90-120 ton sadja. Prednost te hladilnice je predvsem v tem, da vzporedno s hlajenjem izvlači tudi prekomerno vlago, obenem pa omogoča tudi ohlajevanje samih vagonov. Hladilnica, ki je zgrajena povsem po načrtih domačih strokovnjakov, se nahaja v docela novi zgradbi. Povezana je tudi z dvema industrijskima tiroma, kar bo v veliki meri pripomoglo ekspeditivnosti prevoza in odpreme.

Prvo sadje, ki je ohlajeno v tej novi hladilnici — so vipavske češnje, katere se izvažajo v Avstrijo, Nemčijo pa tudi v Trst. Cez nekaj časa bodo na ta način dozirane češnje odromale tudi preko La Mancheа v London. Za primorske kraje, ki imajo najboljše pogoje za izvoz zgodnega sadja, je to prav gotovo precejšnja pridobitev, saj bodo njihovi sadni plodovi vsled ohranjene svežine željno iskani na vseh evropskih tržiščih.

M. M.

Prirastek slovenskega prebivalstva

Po prvih podatkih zadnjega popisa prebivalstva, ki se je vršil v vseh republikah Jugoslavije dne 31. marca t. l., ima Slovenija danes 1,462.961 prebivalcev, t. j. 71.088 prebivalcev več kot jih je imela ob popisu 1.1948. Glede na stanje 1.1948 se je prebivalstvo Slovenije povečalo za 5,09 odst., kar obenem pomeni, da se prebivalstvo Slovenije vsako leto poveča približno za 1 procent. Zanimivo pa je pri tem, da prirastek prebivalstva ni v vseh predelih Slovenije enak, temveč, da je celo zelo različen. Statistični podatki celo kažejo, da štiri petine vsega prirastka pripada 47 mestom, v katerih je nastanjena le tretjina celokupnega prebivalstva Slovenije, dočim vsega ena petina pripada ostalim podeželskim predelom, v katerih dejansko prebiva dve tretjini vsega prebivalstva. Prebivalstvo je najbolj naraslo v večjih mestih in industrijskih centrih; tako se je število prebivalcev v Ljubljani povečalo kar za 13,76 odst., v Celju za 13,64 odst., a v Mariboru za 12,16 odst. Za Ljubljano, ki je politični, gospodarski in kulturni center je to dokaj razumljivo, to tembolj, če pomislimo, da se je v povojnih letih le-tu razvila tudi industrija kot so n. pr. Titovi zavodi «Litostroj», Tovarna telekomunikacij «Boris Kidrič», Tovarna biciklov «Rog», Tovarna pisalnih strojev in še cela vrsta drugih manjših tvornic. Nič manj dojemljivi niso ti rezultati za Celje, kjer se danes razvija močna kemična industrija, kot je Kemična tvornica s Topilnico in valjarno cinka, Kemična tvornica «Aero», Tvornica organskih barvil «TOB» ter cela vrsta predelovalne industrije vključno z lesnimi obrati. Sličen je slučaj z Mariborom, kjer so se kar čez noč razrasle najmogočnejše tvornice kot so Tovarna avtomobilov «TAM», Tovarna železnih konstrukcij «Franc Leskošek», Tovarna poljedelskih strojev, a da ne naštevamo še ostalih manjših tovarn, ki danes prav tako zaposlujejo precejšnje število delavcev in uslužbencev.

Na sličen način je naraslo prebivalstvo tudi v nekaterih okrajih, kjer se je po vojni začela razvijati nova industrija. Takšen okraj je predvsem Radovljica na Gorenjskem, kjer so bili z razvojem železarne Jesenice in njenih novih obratov na Javorniku dani izredni pogoji za priliv prebivalstva iz ostalih pasivnejših predelov. V precejšnji meri se je to odrazilo tudi v nekdaj zaostalem okraju Slovenj Gradec, ki je z modernizacijo in novimi kapacitetami železarne v Ravnah na Koroškem ter drugimi novimi podjetji pritegnil dokaj novih ljudi iz ostalih okrajev.

Nasprotno temu pa je precej manjši prirastek prebivalstva v pasivnih in industrijsko nerazvitih predelih Slovenije. Izrazit primer je predvsem okraj Črnomelj, ki zajema pasivne predele Bele Krajine, deloma pa tudi okraj Tolmin v severnem Slovenskem Primorju. V obeh teh okrajih pa je še vedno zabeležen prirastek. Od vseh okrajev Slovenije je število prebivalstva, v primerjavi z 1948. letom, manjše danes le v okraju Sežana in Murska Sobota, kajti precejšen del prebivalstva je postopoma odtekalo v aktivnejše predele, kjer so zgrajene nove tvornice.

Poslednji popis prebivalstva je prav tako tudi pokazal, da se postopoma odklanjajo že tudi anomalije, katere je tej deželi nanesla vojna. Narodnoosvobodilna borba, katero je narod Slovenije skupno z ostalimi narodi Jugoslavije vodil s fašističnimi okupatorji in domačimi izdajalci polna štiri leta, je terjala precejšnje število žrtev, a to predvsem moških. Zato ni zgolj slučaj, ako se je pri popisu 1.1948 naenkrat pojavilo za 5,9 odst. več žena kot moških.

Vsi ti podatki, ki smo jih navedli v tem članku niso še povsem definitivni, vendar pa dajejo že dokaj točno sliko notranje strukture prebivalstva, vključno z vsemi pojavi, ki so odraz napredka in vseh sprememb, ki jih je ta dežela doživela v zadnjih desetletjih. Tem podatkom, ki se danes obdelujejo in kontrolirajo z najmodernejšimi ameriškimi stroji, bodo sledili še novi in novi, na osnovi katerih bo možno izdelati tudi podrobnejše analize najrazličnejših odnosov in razmerij, ki so važni za nadaljnji splošni razvoj te dežele in njenega prebivalstva.

MILOŠ MACAROL

BLODNE FANTAZIJE ZAKRKNJENEGA VOJNEGA ZLOČINCA

«GLEJ, KAKO SE TO DELA»

«...mi je Luburič ukazal, naj dvignem desno nogo. Pod nogo mi je položil drugega otroka. Nato mi je ukazal: „Udari!" Udaril sem z nogo in strl otroku glavo. Luburič je stopil k meni, me potrepljal po rami in mi rekel: „Bravo, ti boš še dober ustaš"».

Ustaška «obrt»

Grozoten primer te šole je podal mladi 17-letni ustaš Joso Oreškovič, ki so ga partizani ujeli l. 1942. Oreškovič je na zasliševanju povedal sledeče: «Se kot dijak 6. razreda gimnazije v Gospiču, leta 1939 sem se vključil v versko organizacijo «križarjev». Tu so nas pod videzom vere vzgajali v ustaškem duhu. Na naše sestanke so prihajali Jurica Frkovič in Joso Rukavina in drugi ter nam govorili o nujnosti borbe proti Srbom in komunistom. Naše geslo je bilo: «V imenu Krista ubij antikrista!» Antikristi so bili Srbi, Židi in komunisti. Organizirali smo svojo udarno enoto, ki je ponoči napadala levičarje. Ko je prišlo do vojne in se je jugoslovanska vojska sesula, smo jo razorožili. Takoj smo se vključili v ustaše, ker smo smatrali to za svojo nacionalno dolžnost. Mene so z nekim drugim tovarišem iz Gospiča določili za taborišče Slano. Tu so bili povečini Srbi, Židje in Hrvati-levičarji. Ko sem prišel sem, me je iznenadilo to, kako so te ljudi mučili. Spali so kar na odprtem, za žico. Hranili so jih samo s slanimi ribami, toda vode jim niso dajali, tako da so mnogi ponoreli od žeje. V tem času je prišla nova skupina ujetnikov. Načelniki so nam ukazali, naj izberemo 200 prejšnjih ujetnikov, naj jih odpeljamo k morju in tam postrelimo. Jaz in neki moji tovariši nismo mogli storiti tega. Zaradi tega so nas zmerjali in nam očitali, da nismo nikaki Hrvati, niti ustaši. Trdili so, da ni ustaš, kdor ne ubije z veseljem Srba, Žida ali komunista. Da bi nas mlajše pridobili za klanje, so nam dajali vina in likerjev. K nam so vodili mlade ujetnice ter jih slačili do golega in nam prigovarjali, naj si jih kar vzamemo, vendar jih moramo potem ubiti. Nekateri mladeniči, ki jih je zavedla pijanost in strast, so začeli tako ubijati. Jaz nisem mogel. Studilo se mi je in to sem povedal pred vsemi. Čez nekaj dni je prišel v taborišče neki višji funkcionar iz Zagreba. Imenoval se je Luburič. Prišel si je ogledat taborišče...»

Koljači

Oreškovič opisuje epizodo med njim in Luburičem takole: «... Luburič je sklical vse ustaše, nas postavil v vrsto in nam govoril, da so vsi tisti, ki ne morejo ubiti Srba, Žida in komunista, izdajalci ustaštva. Nato je vprašal, kdo je tisti «ustaša», ki ne more ubijati. Javil sem se jaz in z menoj še nekaj drugih. Ker sem bil prvi po vrsti, me je Luburič poklical k sebi pred vrsto in me vprašal ,kakšen ustaš sem, ko pa ne morem ubijati Srbov in Židov. Odgovoril sem mu, da sem pripravljen dati življenje za poglavnika in da mislim, da bi sovražnika v borbi ubil, vendar pa da ne morem moriti golorokih mož, žena in otrok. On se je nato nasmehnil in rekel, da je tudi to borba, in da Srbi, Židje in komunisti niso ljudje, ampak zveri.... Kdor bi tega ne hotel, je sovražnik poglavnika in Hrvaške.... Nato je Luburič poklical nekoga iz spremstva, mu nekaj pošepnil in kmalu nato je ta prinesel dva dve leti stara židovska otroka. Luburič mi je dal enega in mi rekel, naj ga zakoljem. Odgovoril sem mu, da ne morem. Zaradi tega so vsi bušnili v smeh in se mi rogali, češ da nisem ustaš, ampak osrane. Potem je Luburič potegnil nož in pred nami zaklal otroka ter mi rekel: «Glej, kako se to dela!» Ko je otrok zavreščal in ko je brizgnila kri, se je okoli mene vse zavrtelo. Kmalu bi bil padel. Neki ustaš me je pridržal. Ko sem nekako prišel spet k sebi, mi je Luburič ukazal, naj dvignem desno nogo. Pod nogo mi je dal drugega otroka. Nato mi je ukazal: «Udari!». Udaril sem z nogo in strl otroku glavo. Luburič je stopil k meni, potrepljal me po rami in mi rekel: «Bravo!» Ti boš še dober ustaš!»

«Tako sem ubil prvega otroka...»

Oreškovič je svojo izpoved pred sodiščem zaključil takole: «Tako sem ubil prvega otroka. Potem sem se napil do smrti. V pijanosti sem z ostalimi tovariši posiljeval židovska dekleta, nato smo jih pobili. Pozneje mi ni bilo potrebno opijati se. Ko je bilo taborišče v Slanem likvidirano in ko so bili vsi ujetniki pobiti, so me poslali v koreniški okraj na čiščenje Srbov. Kaj sem tu delal, veste...».

Taka je bila torej šola ustaških klavcev. Taki so bili njeni učitelji in učenci.

V vsej NDH pa nista bili samo ti dve taborišči, ki smo ju omenili, ampak jih je bilo kar 24. Kot je bila Nemčija eno samo taborišče, tako je tudi NDH postala eno samo taborišče.

Najstrašnejša taborišča na Hrvaškem pa so bila v Jasenovcu. Od začetka, t. j. že leta 1941. sta spadali v to taborišče taborišči v Krapiju in Bročicah. Posebno grozotno je bilo taborišče v Krapiju. Tu je bilo zemljišče močvirnato in ujetniki so živeli v vlažnih barakah, delali v vodi in dobivali le 2 do 3 krompirje na dan. Kruha bi morali dobivati po 20 dkg na dan. Toda ustaši so ga le redkokdaj dali. O higieni ni bilo govora. Tem siromakom niso dovoljevali niti tega, da bi prali perilo v Savi, Razširil se je zato ves mogoč mrčes, in predvsem uši. Z ušmi se je razširil še pegasti legar, ki ga niso zatrli vse do leta 1945. t. j. do konca vojne in je kosil med ljudmi. Taborišče je tako dobilo ime «taborišče tihe likvidacije». Ker pa še to ni bilo dovolj, so osnovali še nov oddelek, in sicer taborišče Jesenovac - tovarna opeke, kjer so imeli tudi peč za sežiganje mrličev. Ta peč je delala — vse do poloma NDH, ko so jo ustaši minirali, da bi tako zabrisali vsako sled za svojimi zločini.

«Tiha» smrt

V kolikor pa je v taborišču bilo še premalo žrtev «tihe likvidacije», so te nesrečnike ubijali. Od začetka so jih streljali. Ker pa je to streljanje povzročalo preveč vznemirjanja med ostalimi ujetniki, so jih začeli klati s posebnim nožem, ki je bil napravljen samo za to. Vendar se je klavec pri tem svojem «delu» preveč utrudil in je vsaka žrtev preveč kričala. To jih je motilo, zato so si ustaši umislili poseben lesen bat, s katerim so vsako žrtev, čim je stopila v «sobo», udarili po zatilku in jo tako umorili. Ustaši so trdili, «da je to najbolje in tudi najceneje, kajti v hrvaških gozdovih je dovolj lesa za bate». Šef tega taborišča je bil Ljubo Miloš, ki je na zaslišavanju pred sodiščem povedal vse podrobnosti, kolikor se jih je pač spominjal. O točnem številu žrtev, taborišča v Jesenovcu, se ne more govoriti. Sam Miloš je na zaslišanju rekel: «Kolika sreča, ko bi bilo samo to, kar veste vi in česar se jaz spominjam».

Število žrtev tega taborišča bo ostalo za vedno neznano. V to taborišče, kakor sicer tudi v ostala, so ustaši gonili kar cele množice ljudi, ki so jih razdelili v dve vrsti. V prvo vrsto so spadali ljudje, ki so jih razna sodišča obsodila, in te so v taborišču tudi zabeležili. V drugo vrsto pa so spadali ljudje, ki so jih ustaši polovili v raznih svojih akcijah ter jih kot čredo prignali sem, ne da bi niti sami vedeli, koliko jih je. Ko so pa bili v taborišču, so pač tudi ti delili usodo ostalih, in sicer garali so nekaj mesecev, dokler niso onemogli in jih ni pobral ali legar ali ustaški nož ali leseni bat. Včasih pa, ko je bilo taborišče preveč natrpano z ljudmi in ko niso imeli kam stlačiti novih ujetnikov, so del starejših kar pobili. Včasih pa so pobili kar nove ujetnike. O tem nam daje najlepši dokument dr. Nikolič:

„Pater Satan"

Dr. Nikolič pripoveduje: «V septembru 1942. leta so ustaši polovili v Bosanski Krajini okoli 10.000 srbskih kmetov. Del teh so odpeljali v Staro Gradiško, del v Lepoglavo, ostale pa, približno 3000, v Jasenovac. Tu so jih zastražili kar na cesti ob Savi in jih po 10 in 10 s čolnom prevažali na drugo obalo. Ljudje so mirno sedeli ob cesti in kadili cigarete ter čakali na vrsto. Menili so namreč, da jih ustaši vodijo na delo v Slavonijo. Dejansko pa so jih na drugi obali pobili in jih kar sproti metali v že vnaprej skopane jame.

In vendar ni bil Miloš najsurovejši med temi zvermi. Prekašal ga je frater Filipovič — Majstorovič, ki so mu nadeli ime «fra Sotona» (frater Satan). Za njega je bilo znano, da je za svoj osebni užitek ubijal na vsakem koraku in za vsako malenkost. Za njega je bilo značilno geslo, ki ga je ponavljal v vsakem trenutku, in sicer: «Kolji! Ubijaj! Grehe sprejemam nase jaz». Mnogi ustaši koljaši so pripovedovali, da se jim je ob pogledu na njegove pokole vrtelo v glavi, da so povračali in celo padali v nezavest. On pa je ob takih priložnostih pravil: «Kakšni ustaši ste to!» Fra Sotona (Satan) je bil že pred polomom Jugoslavije član ustaške tajne organizacije.

(Nadaljevanje sledi)

Pesnik Alojz Gradnik v Avditoriju. — Nastop moškega pevskega zbora «Ivan Cankar» na literarnem večeru Alojza Gradnika. — Na dvorišču Cokove hiše na Plavjah. Na sliki vidimo Alojza Gradnika z ženo in svojci, poleg gospodarja Slavka in njegove žene, v krogu profesorskega in učiteljskega zbora in velikega števila šolske mladine. — Marič Dušan in Primožič Lojzka iz strokovnega tečaja sta mu recitirala Istrsko vas in Ob morju; učenki Hrovatin Dorica in Vatovec Sabina iz petega razreda osnovne šole pa sta mu zapeli «Ko ptičica na tuje gre». Mala Majdica Rizzotti mu je v imenu šolske mladine poklonila šopek cvetja.

Bil sem prvi ranjen, a bom zadnji repatriiran iz Koreje.

ANTON MELIK

AMERIKANCI SE VRAČAJO

II.

Se nekaj dalmatinskih rojakov je starih okrog osemdeset let. Na naši ladji moremo sploh dobiti nekaj pregleda, iz katerih pokrajin so naši izseljenci v Ameriki. Največ rojakov - povratnikov in tistih, ki so samo na obisku, je iz Hrvatske, in sicer poglavitno iz Dalmacije, obilo tudi iz Like, nekaj malega iz Hercegovine, nekateri iz Crne gore. Ni pa popotnikov iz Srbije in iz Vojvodine, tudi iz Bosne jih je le malo. Iz Slovenije je več rojakov. Nekateri se vračajo za trajno, drugi le na obisk. Podoba je, da se nam v tem zrcali pravo razmerje med našimi izseljenci v Ameriki, če ne natančno v istem sorazmerju, kakor bi ga nam moglo seveda razodeti samo natančno štetje, pa vsaj podobno v velikih črtah primerjave.

Naše slovenske rojake sem na ladji spoznal brž prve dni. Trije so se po navadi držali skupaj in ko sem postal prvikrat pozoren nanje, so se mi zdeli zelo mladi. Pa sta bila dva stara po 65 let, a tretji nekaj manj, nekako okrog 56—58 let. Drugi potniki so pripovedovali, da je na ladji tudi neki Slovenec, ki vozi «karo» s seboj, edini z avtom na vsej ladji. Prvikrat sem ga videl zvečer po večerji, ko so zapele harmonike v ladijskem «salonu» in nas vabile skupaj. Na harmoniko je igral naš rojak, ki je peljal svojo karo v stari kraj. Stoje je igral, klobuk je imel na glavi, pa še malo po strani si ga je pomaknil. Zares, le kam je del leta, deset ali petnajst ali še več jih lahko zamolči brez težav. Slovenske pesmi iz harmonike so razgibale ladjo. A ne za dolgo. Se eden od potnikov je imel harmoniko, a ko se je tudi ta pokazal je bilo po stari tradiciji muzikantov pametneje, da se eden umakne. In umaknil se je naš Dolenjec, a tako temeljito se je umaknil, da sem ga kasneje komaj še kaj slišal. Ko sem se kasneje obilo pogovarjal z njim, sem videl, da ta naš harmonikar nikakor ni tradicionalni veseljak, temveč naš ljubi rojak, ki je ohranil vseh svojih 42 let Amerike veselje in razpoloženje za našo pesem in da zato harmonika ni smela nikdar iz njegovega doma, pa je tudi ni maral pustiti v Ameriki, ko se je vračal v stari kraj za trajno.

Po 42 letih se vrača Dolhar v stari kraj za zmerom. Niti enkrat v tej dolgi dobi ni bil v domovini, ki mu je danes pred očmi takšna, kakor jo je zapustil leta 1910, ko je bil star 23 let. Njemu so pred očmi še stare avstrijske dežele. Pogovori z našimi izseljenci so v teh rečeh zelo svojevrstni. Če vam pripoveduje, kako je takrat, pred 42 leti, odhajal iz domovine, vam kliče v spomin stvari, ki jih že davno ni več v naših vsakdanjih predstavah. Ker ni bil do kraja opravil svojih vojaških dolžnosti, so ga na postaji v Ljubljani prijeli in avstrijski vojaki so ga z nasajenimi bajoneti peljali v vojaški zapor. Hotel je namreč vzeti železniško karto do Egra, ki je bil tik ob meji v Nemčijo (to je današnji Heb v Češkoslovaški). To se je železniškemu uradniku zdelo sumljivo, pa so ga pridržali. Imel je srečo da ga je dobri major takoj izpustil. Zdaj se mu je šele posvetilo, kako se to napravi. Sel je peš do Vižmarij, tam je kupil karto do Beljaka. Ko se je pripeljal v Beljak, je kupil karto do St. Michaela na zgornjem Štajerskem. In tako naprej, a čez nekaj dni je čisto lepo in brez motenj prešel mimo Heba na Nemško in je bil kmalu v Bremenu, od koder se je prepeljal v New York. To so izseljenčevi zadnji vtisi iz starega kraja. — Letos v juniju me je ob sprejemu izseljencev na starem magistratu ogovoril možak, ki je bil po 39 letih prvikrat spet v domovini, z vprašanjem, kdaj so preselili policaje z magistrata, češ zadnje, kar se spominja na Ljubljano, je bil tisti večer, ko se ga je za slovo malo nabral, pa je vriskal po Mestnem trgu in so ga policaji zbasali v magistratne zapore. — Kje so že stari ljubljanski policaji in magistratni zapori! — Ko sem se v juniju lani vozil z brzovlakom zjutraj iz Zagreba v Ljubljano, sem v jedilnem vozu naletel na dva vesela možaka, ki sta imela navsezgodaj steklenico vina pred seboj. Sedel sem k njima in prvo, kar sta me vprašala — vozili smo se ravno med postajama Sevnica ter Zidani most — je bilo: Kje pa je tukaj meja med Kranjsko in Štajersko? Veselo sem se jima nasmejal, češ, dobro ga bijeta, ker sem bil uverjen, da v vinskem razpoloženju norce brijeta. Pa se nista prav nič šalila, temveč se je brž razodelo, da sta docela resno spraševala, ker jima je bilo v spominu, da je nekje pri Zidanem mostu meja med štajersko in kranjsko deželo, a sta se brez uspeha ozirala skozi okno, da bi ugledala, po čemer bi spoznala mejo. Bila sta oba prejšnji dan priletela iz Amerike z avionom čez Zuerich do Zagreba, od tam pa zjutraj z brzim domov, v Poljansko dolino nad Škofjo Loko.

(Nadaljevanje sledi)

TRST, torek 12. maja 1953

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME Vremenska napoved za danes: pretežno jasno, vendar še ne ustaljeno vreme z možnostjo pooblačitev. — Temperatura v lahnem porastu. — Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je znašala 14,8 stopinje; najnižja pa 6,5 stopinje.

RADIO Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cone Trsta:** 20.00: G. Donizetti: «Don Pasquale». — **Trst II.:** 18.15: Wieniawski: Koncert za violino št. 2. — **Trst I.:** 11.30: Dvorak: Simfonija št. 3 v F-duru. — **Slovenija:** 18.40: Koncert pianista Kurta Černeja z Dunaja.

ŠE DVE TEKMI DO KONCA ITALIJANSKEGA NOGOMETNEGA PRVENSTVA

TRIESTINA ŠE NI NA VARNEM

O predzadnjem mestu in izpadu iz lige A bosta odločali še zadnji dve tekmi. Tudi v ligi B odprto vprašanje drugega in predzadnjega, medtem ko se Genoa vrne v ligo A

LIGA A
REZULTATI:

*Como - Triestina	2-0
*Juventus - Inter	2-1
Fiorentina - *Lazio	1-0
*Milan - Torino	5-1
*Napoli - Roma	0-0
*Novara - Sampdoria	2-0
*Palermo - Spal	2-2
Atalanta - *Pro Patria	3-0
*Udinese - Bologna	1-0

V nedeljski tekmi dveh prvakov je zmagal dosedanji prvak; k temu je pripomoglo domače igrišče, nesreča Blasona in končno tudi ne slaba igra. Juventus je zmagala s tesnim rezultatom. Druga tekma med Milančani in Turinčani v Milanu se je končala z mnogo bolj kričečim rezultatom, h kateremu pa so pripomogli še Turinci sami z avtogolom. Fiorentina in Atalanta sta uspeli odnesti točke s tujih igrišč; prva Laziu, druga Pro Patrii. Laziu je končno vseeno, za Pro Patrio pa ne bi bilo vseeno, če ne bi bila končno že tako na dnu, da se že kar lahko reče, da ji je tudi — vseeno. Južni derby med Napolijem in Romo se je končal brez gola, neodločeno pa sta igrala tudi Palermo in Spal; tako sta oba prišla do 29 točk in se bržkone tudi oba rešila pred padcem v spodnjo ligo. Ni pa mogoče z gotovostjo reči tega o Triestini. Nedeljski poraz v Comu jo je prikoval na 27 točkah, kolikor jih imata tudi Novara in Sampdoria, ki sta v nedeljo igrali med seboj. Como je res šele pri 25 točkah, toda teoretično jih lahko do konca prvenstvenega tekmovanja doseže 29, kakor lahko Triestina ostane na 27. Brez kakršnih koli posledic za prvega in drugega je bila tekma med Udinese in Bologno.

Zadnji dve nedelji bosta torej še zelo napeti. Borba se bo bila za drugo mesto zgoraj in za drugo mesto spodaj. Toda medtem ko drugo mesto zgoraj ne odloča o ničemer, pa pomeni drugo mesto spodaj izpad iz lige A. Znano pa je, da izpad iz prve lige ne pomeni samo moralni poraz temveč še hujši udarec za društveno blagajno. Vse drugačne vsote se namreč naberejo, kadar gostuje Inter, Juventus, Milan in drugi velikani, kakor pa če prihajajo v goste Fanfulla, Piombino, Siracusa in podobni klubi.

V nedeljo bodo počivale lige A, B in C zaradi mednarodne tekme med Italijo in Madžarsko. Tekma bo na novem stadionu v Rimu, ki bo prav s to tekmo otvorjen.

Genoa, ki se je morala dve leti potiti v ligi B in ki je večkrat videla že skoraj uresničen pa zopet odmaknjen sen o povratku med najvišje izvoljence, kjer je bilo njeno stalno mesto, je končno le doživela srečen dan, ko se je toliko oddaljila od zasledovalcev, da ji nihče več ne more preprečiti povratka v ligo A. Sicer nedeljska zmaga ni bila kaj posebnega, samo 1:0 proti Fanfulli. Toda ko gre za biti ali ne biti, je tudi to zmaga, in še kako dragocena! Genoi je prišla še tem bolj prav, kajti prav sedaj, ko se klub pripravlja na praznovanje svoje 60-letnice, se že kar spodobi, da se je povrnila v prvo ligo.

Huda borba pa bo še zadnji dve nedelji za drugo mesto; zanj se poteguje nič manj kot sedem klubov. Med temi je Legnano, ki je lani prišel v prvo ligo, a jo je moral že takoj po enem letu zopet zapustiti; potem je tu tudi bivši prvoligaš Brescia; kar na lepem sta se v tej družbi znašla tudi oba sicilska kluba Catania in Messina in pa Cagliari s Sardinije, ki je bil dlje časa celo pretendent za prvo mesto; in poleg Monze še Marzotto, klub znanih industrialcev, ki igra šele prvo leto v ligi B; (zaradi njegovega dobrega plasmaja letos se bodo gotovo za prihodnje leto njegovi pokrovitelji zavzeli, da se prihodnje leto plasira — še bolje). Vseh sedem je zbranih na kvoti 37 (Legnano in Catania) in 36 (Marzotto, Messina, Brescia, Monza, Cagliari).

LESTVICA:

Inter	32	19	9	3	46	21	47
Juventus	32	17	8	7	71	39	42
Milan	32	17	7	8	63	32	41
Napoli	32	15	10	7	51	38	40
Bologna	32	15	5	12	47	42	35
Roma	32	13	9	10	49	41	35
Lazio	32	12	7	13	38	40	31
Udinese	32	10	11	11	39	48	31
Fiorentina	32	10	11	11	28	43	31
Spal	32	7	15	10	36	36	29
Atalanta	32	9	11	12	48	51	29
Palermo	32	10	9	13	40	52	29
Torino	32	10	8	14	40	43	28
Triestina	32	9	9	14	44	54	27
Novara	32	9	9	14	39	44	27
Sampdoria	32	7	13	12	31	42	27
Como	32	10	5	17	28	41	25
Pro Patria	32	7	8	17	37	60	22

LIGA B
LESTVICA:

Genoa	32	16	10	6	36	21	42
Legnano	32	15	7	10	50	32	37
Catania	32	14	9	9	35	28	37
Marzotto	32	13	10	9	32	24	36
Monza	32	15	6	11	40	34	36
Cagliari	32	13	10	9	47	41	36
Brescia	32	12	12	8	30	25	36
Messina	32	15	6	11	40	32	36
Treviso	32	11	11	10	39	30	33
Salernit.	32	10	13	9	30	36	33
Vicenza	32	10	11	11	35	39	31
Modena	32	10	10	12	27	39	30
Fanfulla	32	9	10	13	43	43	28
Verona	32	10	7	15	36	48	27
Piombino	32	8	11	13	33	38	27
Padova	32	9	8	15	33	43	26
Siracusa	32	8	9	15	29	41	25
Lucchese	32	5	10	17	26	47	19

Zadnje kolo odločilno za prvaka v Istri

Veliko zanimanje za tekmo prihodnje nedelje med Auroro in Piranom

REZULTATI

Soline-Buje 3:0; Aurora-Izola 3:0; Piran-Umag 2:0, Jadran-Odred 2:1; Brtonigla-Momjan 1:0.

LESTVICA

Aurora 34 točk; Piran 33; Proleter 22; Odred 20; Jadran 19; Umag 18; Izola 17; Buje in Soline 16; Brtonigla 7; Momjan 4.

* * *

Tudi predzadnje kolo nogometnega prvenstva koprske podzveze ni prispevalo k razjasnitvi lestvice, kajti oba neposredna tekmeca za prvo mesto, Aurora in Piran, sta zmagala in tako obdržala isto razdaljo v lestvici, ki je za točko razlike v korist Aurore.

Tega stanja se vesele vsi športniki, ker takega do zadnjega kola napetega prvenstva v Istri še ni bilo. Tako bo prihodnjo nedeljo za odločilno tekmo Piran-Aurora igrišče pri Sv. Luciji gotovo natrpano z gledalci iz vseh krajev Koprščine.

Odločujoče važnosti je bila v nedeljo tekma v Umagu, kjer je gostoval Piran, čeprav v oslabljeni postavi so gostje lepo zaigrali in tehnično nadvladovali Umag, ki sicer spada med najboljša istrska moštva. Svojo premoč je Piran znal tudi dobro izkoristiti in jo dvakrat konkretiziral z goloma.

V Kopru je Aurora prišla do obeh točk brez borbe, ker je enajstorica Izole zaradi obolelosti več igralcev predala tekmo brez borbe.

Lepa in korektna tekma je bila tudi v Dekanih, kjer je domači Jadran s hitro in lepo igro presenetil Odred in ga zasluženo, čeprav tesno premagal. S to zmago se je Jadran uvrstil v lestvici takoj za prvimi, kar zanj predstavlja že lepo športni uspeh.

Pri Sv. Jerneju je proti Solinam nastopilo pomlajeno bujsko moštvo in se skoraj ves čas borilo kot enakopraven nasprotnik. Domačini so pa bili točnejši v streljanju in so tako odnesli še previsoko zmago. V Brtonigli so domači le s težavo obvladali Momjan, ki se je do zadnjega trenutka požrtvovalno boril in skoraj dosegel neodločen rezultat.

PnS

ŠPORTNE TEKME
slovenskih srednješolcev iz Trsta, Gorice in Kopra

Najboljši so bili Koprčani, ki so osvojili prvi mesti v odbojki in namiznem tenisu, medtem ko imajo Tržačani najmočnejše šahovsko moštvo

V nedeljo 10. t. m. so gojenci Dijaškega doma iz Trsta priredili športna tekmovanja, na katera so povabili gojence Dijaških domov iz Gorice in Kopra. To je bila prva prireditev, na kateri so sodelovali skupaj vsi zamejski srednješolci in bi bilo želeti, da ne bi bila tudi zadnja. Tekmovanje je obsegalo tri panoge: odbojko, namizni tenis in šah. V splošnem so zmagali Koprčani, ki so nastopili s kompletnimi moštvi in ki so dokazali tudi, da so bili bolje pripravljeni kot ostali. Na drugo mesto so se plasirali Tržačani, zadnje mesto pa so zasedli Goričani.

Podrobni rezultati tekem so naslednji:

S A H :

TRST - KOPER 3-1: Gregorič (Trst) - Marsič (Koper) 1-0, Pahor (T) - Vodopivec (K) 1-0, Sancin (T) - Ferluga (K) 0-1, Ferfoglia (T) - Bertok (K) 1-0.

KOPER - GORICA 2.5 - 1.5: Marsič (Koper) - Lakovič (Gorica) 1/2 - 1/2, Vatovec (K) - Debenjak (G) 1-0, Eler (K) - Bednarik (G) 0-1, Vatovec (K) - Nanut (G) 1-0.

TRST - GORICA 2.5 - 1.5: Lakovič (Gorica) - Gregorič (Trst) 1/2 - 1/2, Benedetič - Sancin (T) 0-1, Nanut (G) - Ferfolja (T) 1-0, Bednarik (G) - Pernarčič (T) 0-1.

Končni rezultat šahovskega tekmovanja je sledeč: Trst 5.5, Koper 3.5, Gorica 3.

N A M I Z N I T E N I S :

KOPER-TRST 4-2: Bržan (K) - Klinec (T) (21-10; 21-16); Stadina (K) - Rebula (T) (21-13; 21-17); Švara (K) - Klinec (T) (16-21; 11-21).

TRST-GORICA: 4-3: Klinec (T) - Bavcon (G) (21-9; 21-11); Klinec (T) - Benedetič (G) (21-16; 11-21; 21-16); Rebula (T) - Nanut (G) (11-21; 20-22).

KOPER - GORICA 4-3: Bržan (K) - Benedetič (G) 16-21; 21-12; 21-19); Stadina (K) - Nanut (G) (22-20; 21-19); Švara (K) - Bavcon (G) (0-2 par forfait).

Vrstni red je naslednji: Koper, Trst, Gorica.

O D B O J K A :

KOPER-GORICA 2-0, GORICA-TRST 2-1, KOPER-TRST 2-0 (par forfait).

Nogomet in geografija

Nedeljski «Corriere di Trieste» je v podnaslovu o tekmi med Jugoslavijo in Grčijo napisal med drugim: «Calci d'angolo 11 a 1 per i balcanici». Ker je bila tekma med dvema balkanskima državama, bi iz samega naslova ne bilo mogoče razbrati, katero moštvo je mislil. Prav bi torej bilo, če bi si pri «Corriere» nekoliko razbistrili pojem «balkanski», vsaj kolikor je potrebno za nogomet.

Jugoslovanska reprezentanca proti Belgiji

BEOGRAD, 11. — Komisija za sestavo državne nogometne reprezentance je določila za tekmo proti Belgiji, ki bo v četrtek, 14. maja, naslednje igralce:

Beara, Stanković, Crnković, Cajkovski, Horvat, Boškov, Rajkov, Veselinović, Vukas, Papec in Zebec. — Rezerve so Stojanović, Belin, Spajić in Matošić.

Moštvo potuje v ponedeljek s posebnim letalom v Bruselj, vrnejo pa se v soboto. Reprezentanco vodijo podpredsednik NZJ Markovski, član komisije za sestavo reprezentance Arsenijević in član upravnega odbora NZJ Stane Lavrič. Poleg imenovanih odpotujejo še član komisije za sestavo reprezentance Tirnanić, trener Pogačnik in dr. Obradović.

Mitić zaradi poškodbe ne pojde na pot. Jocić pa je ostal doma zaradi bolezni.

DANES ZAČETEK „DIRKE PO ITALIJI"

Najboljši kolesarji na startu

Coppi, Koblet, Bobet, Kubler, Bartali, Magni, Astrua, Van Steenbergen, Ockers in drugi se bodo v 20 etapah po ravninah in čez hribe borili za zmago - Velike nagrade za tekmovalce

MILAN, 11. — Množica, ki je danes čakala, da bo videla kolesarske ase, ko bodo prišli zapečatit kolo, je bila že zelo nestrpna in nevoljna. Kako bi ne — pečatenje je napovedano za 15. uro, ta gospoda pa se prikaže šele ob 18. «Obred» pečatenja se opravlja kot je že navada na dvorišču «Gazzette dello Sport», ki je natrpano po domačih in tujih novinarjih, funkcionarjih, dirke in predstavnikih industrijskih in trgovskih firm, ki so pravzaprav glavna gonilna sila cele dirke.

Po nekaj urah čakanja se pokažejo prvi «čredarji», za katere množici niti ni mar. Pri letošnjem pečatenju so se morali tekmovalci podvreči tudi nekakšni zdravniški preiskavi: pihati so morali v neko stekleno cevko, ki je bila zvezana z merilnim aparatom; ta aparat je pokazal «življenjsko silo» posameznika. Najbolj se je izkazal Geminiani s 5500 stopinjami, medtem ko je zadnje mesto zasedel — menda prvič v življenju — Coppi. (Vsekakor nekoliko čudna naprava!) Sicer pa je na tehtnici Coppi imel 77,5 kg, kar je nekaterim že skoraj znamenje za Coppijevo zmago.

Ob 19,10 se je prijavilo 109 tekmovalcev od 112 vpisanih. Manjkali so še Kubler, Graf in Schaer. Udeležencem dirke po retoromanski Švici so zamudo oprostili, sicer pa so otali Švicarji zagotovili, da pridejo omenjeni trije gotovo jutri na start.

Izjave, ki so jih dajali tekmovalci so različne, kakor so pač bili tudi sami različne volje. Coppi je dejal, da se mu letošnja dirka zdi lepa in da upa, da bo dobro vozil. Magni in Fornara sta napovedala dvoboj med Coppijem in Kobletom; Astrua upa, da mu bo šlo dobro kot na dirki po Emiliji. Minardi pa upa vsaj na kako etapno zmago. Bartali, ki je prišel obdan z agenti, je bil zelo dobre volje, komentarjev pa ni hotel dati nobenih. «Bomo videli», to je bilo vse, kar je dejal; pustil pa se je fotografirati v vseh pozah. Steenbergen in Ockers pa sta prišla povedat, da kolesa njunih tovarišev iz Belgije še niso pripravljena, ker jih še v neki delavnici pleskajo. Opravičilo so sprejeli in bodo kolesa dobila pečat jutri zjutraj obenem z manjkajočimi švicarskimi.

Jutri se morajo tekmovalci zbrati ob 8,30 na trgu pred stolnico, pravi start pa bo ob 10,15 z začetka Ulice Emilia. V prvi etapi ni nikakih težav in bi lahko dirkali s hitrostjo 40 km na uro.

Koblet zmagal v Švici

V dirki po retoromanski Švici je zmagal Koblet. Zadnjo etapo pa si je osvojil z debelino gume (!) pred Bartalijem Bobet.

Avstrijski motociklist Kainz, ki se je v soboto ponesrečil pri poskusnih vožnjah za dirke na Kalemegdanu, je v beograjski bolnici podlegel poškodbam.

Na atletskem mitingu v nedeljo so bili med drugim doseženi naslednji boljši rezultati: *skok v višino za ženske:* Kovač 153 cm; *400 m:* Grujič 50.0; *1500 m:* Mugoša 3:54,6; *višina:* Dimitrijević 190 cm; *daljina:* Radovanović 7.02 m; *krogla za ženske:* Radosavljević 13.32.

* * *

Na atletskem tekmovanju v Subotici je član Spartaka Pavlica popravil državni rekord v metu krogle za mladince na 15.05 m.

NOGOMETNO PRVENSTVO SLOVENIJE

Izola premagala ljubljanski Krim

Po nedeljski efektni zmagi 7:3 Izola vodi v svoji skupini; nešportno obnašanje Krimovih igralcev - V vzhodni skupini je prevzel vodstvo mariborski Železničar

IZOLA: Moscolin, Gianni, Dagri, Grubar, Zaro, Pugliese II, Ulčigraj, Benvenuti, Depase, Pugliese I, Degrassi.

KRIM: Slevec, Markovič, Nagode S., Hočevar, Bušen, Matos, Bergel, Razbornik, Božič, Nagode D., Zalokar.

Nogometno moštvo iz Izole je v povratnem delu tekmovanja za nogometno prvenstvo Slovenije znatno popravilo svoj položaj v lestvici. Po prvih dveh gostovanjih, ki sta prinesli tri dragocene točke in prvo mesto v lestvici, je istrsko moštvo v nedeljo na svojem igrišču nastopilo proti ljubljanskemu Krimu.

Od vsega početka so domači z lepimi potezami pritiskali na nasprotnikova vrata in v 4' dosegli prvi gol z Benvenutijem. Dve minuti kasneje so gostje imeli priliko izenačiti, toda Moscolin je s hitrim skokom žogo odbil. Pritisk Izole se je nadaljeval in v 12' je bil uspešen Depase, v 14' pa zopet Benvenuti. S tremi goli prednosti so domačini nekoliko popustili in so gostje minuto kasneje že dosegli prvi gol po Razborniku, ki je z glavo realiziral po strelu iz kota. Po tem golu so se gostje opogumili in začeli protiofenzivo, ki jim je v 42' prinesla drugi in najlepši gol dneva. Po krasni kombinaciji med Razbornikom in Zalokarjem je slednji s kakih desetmetrov neubranljivo poslal žogo v mrežo.

Sodnik, ki je v prvem polčasu izključil Matosa zaradi surove igre, je v drugem polčasu morda preveč ležerno izključil še dva Krimova igralca, Razbornika in Nagodeta in s tem olajšal delo Izoli, ki je bila uspešna še v 10' z Ulčigrajem, v 14' z Depasejem, v 20' zopet z Ulčigrajem in končno v 39' z Zarom, ki je realiziral iz enajstmetrovke. Gostje so tretji gol realizirali iz enajstmetrovke v 44' s Hočevarjem.

Igra je bila po krivdi gostov precej groba. Obžalovanja vredno je vsekakor nešportno obnašanje nekaterih novih igralcev, ki so po končani tekmi hoteli obračunati s sodnikom, ki je v celoti vzeto sodil dokaj dobro.

PnS

Tako pravi poročilo, ki nam ga je poslal naš dopisnik. Drugih obvestil o tekmi in o dogodkih v zvezi ž njo nimamo. Vsekakor pa pričakujemo, da bo Nogometna zveza Slovenije stvar natančno preiskala. Ne nameravamo zapovarjati morebitnih nepravilnih sodnikovih odločitev — toda sodnik je sodnik in kdor ni bil z njim zadovoljen, naj se pritoži na zadevnem forumu. Za izpade proti sodniku — tudi po tekmi — pa so po svetu določene najstrožje kazni.

* * *

Razen Izole sta bila v nedeljo uspešna še ostala dva kluba s Primorja. Postojna je imela v gosteh Proletarca iz Zagorja. Z zmago (3:2) ji je uspelo se na lestvici zopet priključiti Korotanu iz Kranja, ki mu je na domačem igrišču odvzel točko goriški Železničar (3:3), in to kljub temu, da je Korotan že vodil s 3:0! Gorčič z Jesenic pa je na gostovanju v Ljubljani premagal Slavijo in se tako nekoliko primaknil sredini, (ki pa je pravzaprav zelo blizu - vrha).

V vzhodni skupini pa je vodeči Kladivar iz Celja zaradi remija z Nafto iz Lendave (4:4) na lastnem igrišču moral prepustiti prvo mesto mariborskem Železničarju, ki je z zmago (5:1) proti zadnjemu na lestvici — mariborskemu Kovinarju — dosegel Kladivarja po točkah in ima boljše razmerje golov.

SD PRIMORJE

Odborova seja bo v sredo 13. maja ob 19.30 v društveni sobi v Ul. Machiavelli 13. Navzočnost odbornikov nujna. — Predsednik.

SLOVENSKO - HRVATSKA NOGOMETNA LIGA

Odred - Rudar 5:0 (4:0)

V nedeljskem kolu slovensko-hrvatske nogometne lige je dosegel lep uspeh ljubljanski Odred na račun trboveljskega Rudarja; zmagal je z rezultatom 5:0 (4:0). Mariborski Branik je na lastnem igrišču prepustil eno točko karlovski Slaviji, ki je klub z dna lestvice; pri tem je zanimivo, da je Branik dosegel izenačenje šele v zadnji minuti igre. Četrti slovenski predstavnik v tej ligi, ljubljanski Železničar, se je vrnil iz Varaždina s hudim porazom s tamkajšnjim Tekstilcem 5:0 (1:0). Osiješki Proletter pa se je z zmago nad Sibenikom (2:0) utrdil na vrhu lestvice (sicer ima odigrano tekmo več kot Odred, ki mu sledi s 4 točkami razlike). Kvarner z Reke je dosegel v nedeljo lep uspeh: zmago nad Metalcem v Zagrebu; vodil je celo s 4:1, vendar pa so domačini uspeli zmanjšati razliko na 4:3.

Lestvica slovensko-hrvatske lige je sedaj taka:

Proleter	14	11	2	1	44:12 24
Odred	13	10	0	3	38:14 20
Tekstilac	14	8	3	3	28:16 19
Sibenik	13	7	2	4	29:22 16
Kvarner	14	6	2	6	20:22 14
Branik	13	5	3	5	20:24 13
Metalac	13	2	4	7	15:22 8
Slavija	14	2	3	9	14:33 7
Železničar	13	2	3	8	10:29 7
Rudar	13	3	0	10	14:38 6

Nedeljski prijateljski tekmi med Crveno zvezdo in Vojvodino ter Veležem in Sarajevom sta se končali z zmago Vojvodine 3:0 (3:0) in Sarajeva 5:2 (3:1).

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Uspel sobotni nastop dveh mladinskih zborov

Velika udeležba kaže, da goriško ljudstvo z zanimanjem spremlja razvoj in delovanje zborov

V soboto zvečer sta se ob številni udeležbi prvič predstavila šolski mladinski in dijaški mešani zbor iz Gorice pod vodstvom prof. Severja. V uvodni besedi je zbranim prof. Sever očrtal življenje in delo Jakoba Petelina - Gallusa, velikega skladatelja, za katerega je bilo šele po dolgih letih po njegovi smrti ugotovljeno, da je po rodu Slovenec.

Njegove tri skladbe je 34-članski dijaški mešani zbor podal brezhibno. To je bilo nekaj novega za poslušalce, katerim so goriški srednješolci dokazali, da zmorejo tudi nekaj, kar ni vedno na programu pri običajnih nastopih pevskih zborov.

Za njimi je sledil nastop 64-članskega šolskega mladinskega zbora, katerega člani so v glavnem še otroci, ki pa so s svojimi prijetnimi glasovi vzbudili zanimanje in toplo odobravanje prisotnih. Zapeli so Maroltovo - Tomčevo «Ziljsko svatbo», katere razplet je v besedah posebej obrazložil dijak slovenskega učiteljišča. Srednji del programa so zopet izvedli srednješolci in zapeli «Rukovet» od Mokranjca, ki je bil novost ter žel odobravanje. Sledile so lepe narodne pesmi, ki so zapustile prijeten vtis pri vseh. Makedonske svatbene pa je šolski mladinski zbor podal zelo občuteno.

V zadnji točki programa sta nastopila oba zbora, ki sta zapela dve koroški pesmi. Skupni nastop je bil najboljši del programa. Na žalost, kljub splošni želji, točke niso hoteli ponoviti.

Vsekakor sta oba zbora in predvsem gojenci Dijaškega doma pokazali, da se z dobro voljo in ljubeznijo do slovenske pesmi dosežejo veliki uspehi. Upati je, da bodo nadaljevali s svojim delom in še nadalje želi obilo uspeha. Istočasno gre tudi zahvala prof. Severju, ki je uspel oba številna mešana zbora tako dobro pripraviti. Obetamo si njihov nastop tudi v Trstu.

Pred letošnjim 24. majem

Kakor vsa leta, tudi letos «Lega nazionale» ni mogla mimo 24. maja, dneva vstopa Italije v prvo svetovno vojno, brez posebnih ceremonij, ki imajo največkrat le v manjšem merilu za cilj proslavo padlih v prvi svetovni vojni. Glavni cilj je namreč zbrati čimvečje število ljudi iz vsepovsod in dokazati svetu na razne načine italijanstvo Julijske krajine, posebno pa Krasa in Gorice.

Letošnji program še niso točno določili. Izvedelo se je, da se bodo v Redipulji zbrali pripadniki vojaških organizacij iz vseh treh beneških pokrajin. Kdo jim bo govoril, še ni znano, vendar se predsednik vlade njihove proslave zaradi volilnega shoda v Vittoriu Venetu in v katerem namerava podati svoje dokaj že znane teze o tržaškem vprašanju, najbrž ne bo udeležil. Kakor javljajo, bo v imenu vlade govoril v Gorici demokristjan Baresi, ki ga goriško prebivalstvo po neizpolnjenih obljubah še preveč dobro pozna. Domnevajo, da bo v svojem govoru podčrtal zgodovinske momente Gorice od 1.1915 do 1947. Upamo, da gospod Baresi ne bo pozabil omeniti tudi tistih dogodkov, ki so hoteli zbrisati Slovence z zemlje, na kateri so se rodili, in s tem obsodil odgovorne elemente, ki so slične stvari organizirali. Priporočamo mu tudi, naj ne bo tako kratkoviden kakor je bil njegov voditelj, ki je v novembru prikazoval samo v lepi luči položaj naše manjšine: dogodki, ki smo jim sledili: odvzem ljudskega doma, odnos predstavnikov oblasti do spora med slovenskimi najemniki in ustanov Tre Venezie dokazujejo neuresničitev že 1.1946 danih obljub.

Izposojeni avto našli v Trevisu

Nehvaležen izposojevalec iz Trsta je z njim prevozil okrog 5.000 km.

12. aprila si je 24-letni Marjan Minin iz Trsta sposodil pri mehanični delavnici na Korzu Italia 12, ki je last Eme Dal Farra por. Premrl, avtomobil «Fiat 500 C» z evidenčno tablico GO 7896. Minin se je z gospodinjo domenil, da bo rabil avtomobil približno en dan. V naslednjih dneh je dobila Dal Farrova več brzojavov, v katerih se ji je Minin opraščal, da ni vrnil še avtomobila, in ji zagotovil, da bo to storil v najkrajšem času. Od tedaj naprej pa ni bilo o Mininu ne duha ne sluha, kakor da bi se bil pogreznil v zemljo. Ker je lastnici delavnice med tem časom minilo potrpljenje, je vso zadevo izročila v roke policiji. Ker sama policija ni nič opravila, je šel sam mož Dal Farrijeve Premrl na pot in začel na svojo roko poizvedovati. Prepotoval je več mest severne Italije in obenem obiskoval razne avtomobilske garaže, če bi slučajno našel svoj avtomobil. Po desetih dneh potovanja je končno izsledil v neki garaži v Trevisu svoj «Topolino», ki ga je Minin pustil že več dni tam. Potem ko je Premrl dokazal, da je avtomobil njegov, je šel domov. Avtomobil je bil precej poškodovan, ker je Minin prepotoval z njim približno pet tisoč kilometrov. Sedaj je policija začela ponovno preiskavo, da izsledi tržaškega tatu.

Nagradne medalje za 40-letno učiteljevanje

Ob prisotnosti goriških oblasti, med drugim tudi številnih občinskih svetovalcev, je goriški župan podelil 30 učiteljem goriške občine, ki so 40 let službovali v teh krajih, zlate medalje v znak hvaležnosti za njihovo delo med mladim naraščajem.

Upamo, da občina, ki je stvar tudi finančno podprla, ne bo pozabila tudi na tiste številne slovenske učitelje, ki so prav tako vse svoje življenje posvetili vzgoji mladine.

Na Oslavju bodo dobili cestno električno razsvetljavo

Že neštetokrat je bilo občinskemu svetu in pri raznih drugih odgovornih krogih postavljeno vprašanje električne cestne razsvetljave na Oslavju. Dočim je goriški Korzo razsvetljen na vse mogoče načine in so cestne svetilke skoraj druga tik druge, so predmestne vasi, predvsem pa Št. Maver in Oslavje, ob večerih skoraj v popolni temi, ki predstavlja nevarnost za ljudi.

Šele po neštetih prošnjah, ki so bile napravljene, je prišla od strani županstva potrdilna vest, da bodo na Oslavje v kratkem napeljali cestno razsvetljavo. Postavili bodo 25 električnih svetilk od prvega ovinka pa vse do domačije Gravner na koncu vasi.

Nadejamo se, da bodo z deli začeli v najkrajšem času.

Seja občinskega upravnega odbora

Občinski upravni odbor je imel sinoči sejo v beli dvorani goriškega županstva. Razpravljali so o proračunu goriške občine za leto 1953 in katera vprašanja bodo predložili na prihodnji seji občinskega sveta. Dalje so proučili več vprašanj upravnega značaja.

Trgovine z zelenjavo poletne nedelje zaprte

Zveza trgovcev za goriško pokrajino sporoča, da je prefekt v okrožnici št. 15840 od 8. oktobra 1951 v zvezi s poslovanjem trgovinskih obratov odredil, da bodo vse trgovine s sadjem in zelenjavo v poletnem času vsako nedeljo zaprte.

Mraz in slana

Po krajših močnih nalivih je prišlo že v soboto in še posebej v nedeljo do ohladitve, katere ljudje v mesecu maju že dolgo ne pomnijo. Vrhovi gora, posebno Nanosa, so bili popolnoma beli. To je povzročilo, da je toplomer v nedeljo dopoldne kazal 5,4 nad ničlo, popoldne, ko se je začelo vedriti, pa je dosegel 12 stopinj nad ničlo.

Nenaden hlad je prinesel v ponedeljek zjutraj na goriške njive v dolinah slano, ki je v predelih, kamor sonce posije bolj pozno, uničila nasade fižola, kumaric in drugih zgodnjih sadik, katere so naši kmetje primorani nanovo saditi. Po hudi suši je prišel mraz in slana, ki škodujeta kmetu in meščanu. Posledice pa bosta občutila oba.

K I N O

VERDI 17: «Največja predstava sveta», B. Hutton in C. Wilde.

VITTORIA. 17: «Postaja Termini», J. Jones in M. Clift.

CENTRALE. 17: «Smrt trgovskega potnika», F. March.

MODERNO. 17: «Ples s cesarjem», M. Rökk.

IZ ŠTANDREŽA PIŠEJO

SLABO CESTO IMAMO

Pred časom je dala goriška občina sezidati, kakor je že vsem znano, na Rojcah, na bivšem prostornem vojaškem vežbališču, ki je bilo nekoč last štandreške občine, stanovanjsko naselje. V hiše je stanovanjski urad naselil istrske optante. Vzdolž tega naselja je občina uredila tudi široko asfaltirano cesto, ki v podaljšku pelje v našo vas. Tej široki cesti sedaj dodajajo ob levi in desni strani primerne pločnike z drevesnimi nasadi. Vsa ta olepševalna dela pa se končajo točno tam, kjer se konča tudi istrsko naselje. Od tu dalje do gostilne Briško v Štandrežu pa je pot zanemarjena in ozka ter zaradi tega tudi zelo nevarna. Po tej cesti je zelo velik promet. Stevilni avtobusi, tovorni avtomobili ter druga vozila se komaj izogibajo drug drugemu in je čudno, da do danes še ni prišlo do večje nesreče. Opozarjamo mestno občino, da čimprej razširili ta del ceste in ga uredi. Obenem ji svetujemo, da raje pusti druga nepotrebna dela ter se zavzame za tista, ki so važnejša in potrebnejša.

Železniški popust za potovanje volivcev

Glavno ravnateljstvo državnih železnic je sprejelo ukrep v zvezi z 70-odstotnim popustom na povratnih voznih listkih za tiste volivce, ki bodo morali ob prihodnjih volitvah potovati na svoja volišča.

Popust na vozne listke velja tudi za tiste osebe, ki spremljajo volivce invalide ali vojne pohabljence na volišče, medtem ko imajo izseljenci, ki se vračajo v domovino na volitve, pravico do brezplačnega voznega listka za potovanje v tretjem razredu. Te vozne listke lahko dvignejo na postajah na meji ali pri raznih agencijah v inozemstvu.

Zaradi veljavnosti voznih listkov je železniško vodstvo odredilo, da veljajo za povratno vožnjo. (Veljavnost traja od 5 do 10 dni v zvezi s dolgostjo poti). Tisti volivci, ki se vračajo v inozemstvo morajo imeti na volilnem potrdilu žig volišča, kjer so glasovali.

DEŽURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in vso noč lekarna Pontoni & Bassi v Raštelu št. 26 - tel. 33-49.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

V goriški mestni občini je bilo od 3. do 9. maja t. l. 17 rojstev, 6 smrti, 1 oklic in 6 porok.

ROJSTVA: Fulvij Versolatto, Jurij Donati, Andreina Bon, Lavra Pettarin, Lavrenc Cengarle, Marina Delich, Marisa Bressan, Jožef Marassi, Klavdij Sciacca, Albert Difilippo, Maver Vinzin, Mavricij Brumat, Jožef De Monte, Adina Marot, Marjan Malena, Marija Luba Famea, Franca Sirk.

SMRTI: 46-letni težak Alojzij Colja, 71-letni kamnosek Franc Blažič, 61-letni upokojenec Oskar Sprinar, 1 mesec stara Lavra Poiani, 80-letni lekarnar Lauro Galzigna, 72-letna gospodinja Ema Lazzaroni.

OKLICI: financar Valerij Molinari in gospodinja Magdalena Riga.

POROKE: policaj Albert Mazelli in delavka Ada Giurich, geometer Franc Nicoletti in gospodinja Renza Resemini, geometer Ermis Chiandetti in trgovska pomočnica Elvira Bisiach, agent policije Anton Mavilla in gospodinja Marija Taglianut, trgovce Aniello Lamanda in gospodinja Marija Lodatti, pek Edvard Piani in tkalka Adela Bradaschia.

Ali je Alojz Baitini storil samomor?

V svojem poslovilnem pismu je napisal, da se je naveličal življenja in odšel z doma - Doslej ga še niso našli

30-letni šofer Alojzij Baitini, ki stanuje z ženo v Ul. Capellaris 5, je pred dnevi zapustil svoj dom. Preden je odšel z doma, je pustil na omari v kuhinji pismo, v katerega je napisal, da je naveličan življenja. Verjetno